

MILLIY TIKLANISH

4 (117)

2011 йил 26 январь, чоршанба

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг ижтимоий-сиёсий газетаси

www.milliytiklanish.uz

2008 йил 30 октябрдан чиқа бошлаган

Электорат манфаатлари

Манглайқош, кашта, сўзана ва гиламдўзликда ўзига хос мактаб яратилган. Хунарманд Робия Шарипова, Бўстон Уралова, Ибодат Ҳасанова ва Мақсад Холова томонидан тайёрланган маҳсулотлар нафақат туман, балки вилоят миқёсида ўтказиб келинаётган "Қўли гулдири ўзбек аёлини", "Миллий кадрият ва урф-одатларимиз" каби мавзулардаги кўрик-танловларда фахрли ўринларни эгалламоқда.

3 ПАРТИЯ ҲАЁТИ

● ФРАКЦИЯ ЙИГИЛИШИ

ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИДА

ЯНГИ ҚОНУН ЛОЙИХАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партиясининг Олий Мажлиси Қонунчилик палатасидаги фракциясининг навбатдаги йиғилишида қўйи палата ялпи мажлисида киритилиши кўзда тутилаётган қатор қонун лойиҳалари муҳокама қилинди. Унда Қонунчилик палатаси депутатлари, фракция аъзолари, ҳуқуқшунос ва экспертлар, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Дастлаб депутатлар биринчи ўқишда қабул қилинаётган "Тугатишга доир иш юритишнинг айрим тартиб-қоидаларини ўтказиш мuddатларини тезлаштиришга йўналтирилган" "Банкротлик тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси

Қонунига ўзгаришлар ва қўшимча киритиш ҳақида"ги қонун лойиҳасини муҳокама қилдилар. Унга кўра, "Банкротлик тўғрисида"ги Қонуннинг кредиторларнинг биринчи йиғилиши суд мажлисига қамада ўн кун мuddат қолганида

ўтказилиши лозимлиги назарда тутилган 10- ва 71-моддаларига ўзгаришлар киритиш назарда тутилмоқда. Шунингдек, судга йиғилиш баённомасини топшириш мuddатини икки кунгача, суднинг йиғилиш баённомаси билан танишишни уч кунлик мuddатгача қисқартириш таклиф этилмоқда. Шунингдек, бугунги кун талабларидан келиб чиқиб, мазкур қонунга яна бир қатор ўзгаришлар киритиш мўлжалланмоқда.

3-бет

● ТАРИХ

ВАТАН ТАРИХИНИНГ НОДИР ДУРДОНАСИ

МИРЗО ҲАЙДАРНИНГ "ТАРИХИ РАШИДИЙ" АСАРИ ВА УНИНГ ТАРЖИМАСИ ҲАҚИДА

Мўтабар тарихий манбалар — Низомиддин Шамий ва Шарафиддин Али Яздий "Зафарнома"ларидан, "Тузуқот" ("Темур тузуқлари") дан маълумки, Мўғлистон хони Туғлуқ Темурхон 1360 ва 1361 йилларда муайян даврда чингизийларнинг тасарруфиди бўлган икки дарё (Сирдарё ва Амударё) оралиғи — Мовароуннахрни қайта қўлга киритиш учун катта қўшинларини бошлаб келган.

Бунинг сабаби, Чигатойхон хумкронлигининг охирида маҳаллий халқнинг Абу Ҳафз ("Тарихи Рашидий"да Ҳафзидин) Бухорий, Маҳмуд Торобий

каби асл фарзандлари етакчилигида кўп марта мўғул босқинларига қарши исёнлар оқибатида Мовароуннахрда мўғул хумкдорлари заифлашиб, тур-

5-бет

Баркамол фарзандлар

Узлуксиз таълимнинг муҳим босқичи бўлган касб-хунар коллежлари фарзандларимизнинг ўзи ектирган касб-хунар сирларини эгаллашларида, энг муҳими, ҳаётда ўз ўринларини топишларида асосий омили бўлиб хизмат қилмоқда.

6 НИГОҲ

Табиат ва инсоният мувозанати

Мутахассисларнинг фикрича, табиат катаклизмлари инсон қўли билан бунёд этилган минг-минг йиллик тарихга эга қадимий ёдгорликлар, асори-атиқаларга ҳам ҳаддан ташқари зиён етказмоқда. Хўш, бунинг олдини олиш мумкинми?

7 ХАЛҚАРО ҲАЁТ

● МУЛОҚОТ

ВАТАН ТАРАҚҚИЁТИ, ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА

ХИЗМАТ ҚИЛИШ ШАРАФ ВА МАСЪУЛИЯТДИР

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг Олий Мажлиси Қонунчилик палатасидаги фракцияси фаолият бошлаганига ҳам бир йил бўлди. Ана шу давр мобайнида партиянинг сайловолди платформасида белгиланган мақсад-муддаоларни рўйбога чиқариш, қонунчилик йўналишидаги фаолият ва назорат-таҳлил ишлари билан боғлиқ тадбирлар амалга оширилди. Фракция аъзоларининг бу йилги мақсадлари ҳам ана шундай кенг кўламли ишларни изчил давом эттиришдир. Мухбиримизнинг Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикерининг ўринбосари, Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси раҳбари Улугбек Мухаммадиев билан суҳбат шу мавзуда.

— Улугбек Насриддинович, аъёнага биноан суҳбатимизни фракция аъзолари томонидан ўтган 2010 йилда амалга оширилган ишлар, бу борада эришилган ютуқ ва йўл қўйилган камчилик-

ларнинг таҳлилидан, улардан чиқарилган хулосалардан бошласак...

Энг аввало шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, 2010 йилнинг январь ойидан фаолият бошлаган Олий Мажлиси Қонун-

чилик палатасининг янгитдан сайланган таркибида 31 нафардан иборат депутатлик ўрнига эга бўлди.

2-бет

● МУНОСАБАТ

СИЗГА ЯНА ҚАНДАЙ САБОҚ КЕРАК?

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг асосий дастурий мақсадлари замирида жамиятда умуммиллий маданиятни ошириш гоёси етакчи ўринда туради. Чунки, демократик қадриятларнинг қарор топиши, ҳар бир фуқарода мустақил дунёқарашнинг шаклланиши, ватанпарварлик, миллий ғурур туйғуси ва энг муҳими сиёсий баҳс маданияти даражаси умуммиллий маданиятнинг ажралмас қисми эканлиги ҳеч кимга сир эмас.

Сиёсий партиялар ўртасида кечаётган ўзаро курашда баҳс маданияти қоидаларига амал қилиш муҳим аҳамият касб этади. Шу боис, "Миллий тикланиш" газетаси бошқа партия нашрларида ЎзМТДП фаолиятига оид эълон қилинаётган танқидий мақолалар принципал аҳамият касб этсагина жавоб беришни лозим кўради. Кимларнидир чўнтагидан ту-

шиб қолган сарлавҳа, таъна, даъво-дашномлардан иборат, бири богдан, бири тоғдан келадиган фикрлар асосидаги мақолаларга вақт кетказиб жавоб ёзишни ўз шаънимизга номуносиб билганмиз. Шу боис, "Адолат" газетасида чоп этилган бир қатор "мақолалар"га жавоб ёзишни ўзимизга эп кўрмаганмиз.

"Адолат" газетасида эълон

қилинган "Ўйнаб гапирсанг ҳам ўйлаб гапир..." номли мақола-ни ўқир экансиз, газета журналистлари сиёсий баҳс маданиятининг энг оддий қонун-қоидаларидан нақадар йироқ эканлигига гувоҳ бўласиз. Шу боис, профессионал этиканинг ҳар қандай талаблари қўпол равишда бузилган ушбу "мақола" муносабати билан айрим мулоҳазаларни билдириш зарур деб ўйладик. Токи, "адолатчи" биродарларимиз бундан кейин "касб одоби" ҳақида одобсизларча гапириб ўз-ўзларини ноқулай аҳволга солиб юрмасинлар. Борингки, уларга азбаройи раҳмимиз келгандан баъзи нарсаларни эслатиб қўйишни лозим деб топдик.

2-бет

МТ
БУГУНГИ
СОНДА:

ЖАРАЁН

2-бет

Ватан тараққиёти, халқ фаровонлиги йўлида

3-бет

Сизга яна қандай сабоқ керак?

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

3-бет

Бошланғич партия ташкилотлари

Эртанги кун эгалари

ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ

4-бет

Тараққийётимизнинг мустақкам таянчи

Концепцияни ўрганишга бағишланди

МАЪНАВИЯТ

5-бет

Мақоллар — халқ донишмандлиги

Маънавиятли халқ энгилмас

Эътирофга ташна қалблар

НИГОҲ

6-бет

Рекламанинг уч муҳим асоси

Заҳарланишдан эҳтиёт бўлинг

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

7-бет

2010 йилнинг энг муҳим кашфиётлари

Дунёдан дараклар

КЎЗГУ

8-бет

Фонд Форум — истеъдодлар кашфиётчиси

"Milliy tiklanish" газетасига обуна бўлинг!

Нашр кўрсаткичи — 158

ЖАРАЁН

● МУНОСАБАТ

СИЗГА ЯНА ҚАНДАЙ САБОҚ КЕРАК?

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Энди бевосита масаланинг моҳиятига чуқурроқ кириб борадиган бўлсак, аввало, газетамизда эълон қилинган “Ном бору, ўзи йўқ” деб номланган мақолада “Адолат” СДПнинг Иштихон тумани микёсидаги фаолиятига бир қур назар солинган эди, холос. **Ахир, ушбу туманда “Адолат” СДПдан бор-йўғи бир нафар депутат сайлангани, халқ депутатлари туман кен-**

“Адолат” газетаси бу фактларни тан олиш ўрнига, томдан тараша тушгандек, бизни “касб одоби”ни бузганликда айблайди. Тўғри, очик, аниқ фактларга асосланган танқид қачондан бери “касб одоби”ни бузиш бўлиб қолди?

гашида ушбу партия депутатлик гуруҳи туза олмаганлиги ва шу боис кенгаш сессияларида партия электорати манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган бирорта таклиф илгари сурилмаганлиги аниқ ҳақиқат-ку! Мақолада ана шулар ҳақида гап борган эди. Бу фактлар бугун ҳам ўзгаргани йўқ, эртага ҳам ўзгармайди. Уларнинг бир нафар депутати бир ҳафта ичида уч нафар бўлиб қолганда-ку, бошқа гап эди. “Адолат” газетаси бу фактларни тан олиш ўрнига, томдан тараша тушгандек, бизни “касб одоби”ни бузганликда айблайди. Тўғри, очик, аниқ фактларга асосланган танқид қачондан бери “касб одоби”ни бузиш бўлиб қолди?

Назаримизда гап бу ерда бошқа томонда. “Адолат” газетаси ходимлари танқид тўғрими ёки нотўғрими, бундан қатъи назар, уч-тўртта шаблон гаплар билан жавоб ёзиш шарт деб ўйлашади шекилли. Шундан бўлса керак танқид қилинган объект бошқа томонда қолиб кетиб, улар эса умуман масалага дахли бўлмаган учинчи нарса ҳақида гапиришади. Бу нима, алахсирашми?

“Афсуски” “Миллий тикланиш” газетасининг 12 январь сонида босилган “Ном бору, ўзи йўқ” сарлавҳали танқидий мақолани ўқиб, унинг “Адолат” СДП Иштихон туман кенгаши фаолиятига ёки электоратга сабоқ бўладиган мулоҳазалардан анчайин йироқ эканлигига амин бўласиз” деб ёздаи “Адолат” газетаси. Дуруст. Иштихон туманида партия яхши фаолият кўрсатмаганлиги учун сайловда энг кам ўрин олиб, депутатлик гуруҳини туза олмаган. Сайланган бир нафар депутат ҳам туман кенгаши сессияларида “Адолат” СДП электорати манфаатларига хизмат қиладиган бирорта ҳўяли таклиф ёки муқобил қарор лойиҳасини илгари сурмаган. (Буни туман кенгаши сессиялари ҳақидаги протоколлар кўрсатиб турибди). Демак, шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, партия электорати манфаатлари мазкур туманда етарли даражада ифода этилмапти. Хўш, бу партия учун дурустгина сабоқ эмасми? Сизга бундан ортиқ яна қандай сабоқ керак?

Биз “Адолат” СДП фаолиятидаги камчиликлар ҳақида сўз юритар эканмиз, аксарият ҳолларда улар билан рақобат қилиш ҳаёлимизга ҳам келмайди. Биз уларнинг фаолиятини “адолатчилар” тили билан айтганда “халис, дўстона баҳолаш”га ҳаракат қиламиз, холос. Рақобатга келсак, шукрки, мамлакатимизда рақобат қилишга арзийдиган партиялар бор.

“Тор фикрлилик доирасида “Адолат” СДП фаолияти хусусида бирёқлама, уйдирма хулосалар чиқаришга ҳаракат қилинган дейилади” “адолатчи”лар мақолисида. Азизлар, тақдор бўлсада, айтмай: партиянгиздан туман кенгашига бир нафар депутат сайланганлиги ҳақиқат-ку. Агар биз умуман сайланмаган ёки икки нафар сайланган десак, сиз айтётгандек уйдирма бўлур эди. Тўғри гапнинг нимаси уйдирма?

Мақолада партия туман кенгаши “спорт-соғломлаштириш ишлари ва бу борада барпо этилган иншоотлар, ўйингоҳлардан фойдаланиш, ёшларни тиббий кўриқдан ўтказиш аҳоли хусусида жамоатчилик назорати ёки қатор маҳалла марказларида ижтимоий шарт-шароитларни яхшилаш”га қаратилган таклифлар илгари сурилаётганлиги, партия аъзолари “ижтимоий муаммоларга нисбатан доимо сезгир, ҳозиржавоб” эканликлари кўкларга кўтарилиб мақталади. Майли, бу уларнинг иши. Аслида, бу мақтовларни бошқалар айтса ниҳоятда ўринли бўлар эди-я, аммо “адолатчи”лар бошқаларга иш қолдирмай ўзларини ўзлари мактаб қўя қолишибди. Бу ҳам ўзига хос инновация бўлса керак-да.

Хулоса ўрнида яна бир мулоҳазани айтиб ўтмоқчимиз. “Адолат” газетаси ўзМТДПни тилга олганда бизни “рақобатчи” партия деб атайди. Биз “Адолат” СДП фаолиятидаги камчиликлар ҳақида сўз юритар эканмиз, аксарият ҳолларда улар билан рақобат қилиш ҳаёлимизга ҳам келмайди. Биз уларнинг фаолиятини “адолатчилар” тили билан айтганда “халис, дўстона баҳолаш”га ҳаракат қиламиз, холос. Рақобатга келсак, шукрки, мамлакатимизда рақобат қилишга арзийдиган партиялар бор.

**Камолиддин ХОТАМОВ,
“Milliy tiklanish” мухбири**

● МУЛОҚОТ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

2010 йилнинг 27 январь куни бўлиб ўтган Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисида Президентимиз Ислам Каримовнинг “Мамлакатимизни модернизация қилиш ва кучли фуқаролик жамияти барпо этиш – устувор мақсадимиздир” деб номланган маърузаси зиммасига янада янги, юксак масъулият юклаганини эътироф этиш жоиз.

Биз биринчи навбатда Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси Марказий Кенгаши Ижроия Кўмитасининг кенгайтирилган йиғилишида мазкур маърузадан келиб чиқадиган вазифаларни изчил амалга ошириб бориш бўйича махсус дастур ишлаб чиқдик. Шунингдек, партиянинг Олий Мажлиси Қонунчилик палатасидаги фракцияси, маҳаллий кенгашлардаги депутатлик гуруҳлари ҳамда партия ташкилотларининг ушбу дастурга асосланган иш режаларини қабул қилиб, уларни тўла-тўқис бажаришни фаолиятимизнинг устувор мезони сифатида белгилаб олдик.

Ортбошимизнинг маърузасида таъкидланганидек, сиёсий куч сифатида ҳар бир партия ўз электоратини ўйлантрираётган социал-иқтисодий муаммоларни янада чуқурроқ ўрганиши ва уларни ҳал этиш бўйича аниқ чораларни излаб топиши, гоё ва

Қонунчилик палатаси муҳокама-сига киритиладиган қонун лойиҳалари ва бошқа муҳим масалалар атрофича муҳокама қилинди. Йиғилишларда депутатларимиз фаол иштирок этиб, ҳар бир қонун лойиҳасига партияимизнинг сайловолди платформасида белгиланган вазифалардан келиб чиққан ҳолда ёндашдилар. Қизгин баҳс-мунозаралар, таклиф-мулоҳазалар, партияимиз позициясини қатъий ҳимоя қилиш самараси ўлароқ, аксарият қонун лойиҳаларини қабул қилишда кўзлаган мақсадларимизга эришдик, деб айта оламиз.

Айниқса, «Вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги кодексига қўшимчалар ва ўзгартиш киритиш ҳақида», «Рек-

ВАТАН ТАРАҚҚИЁТИ, ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА

ХИЗМАТ ҚИЛИШ ШАРАФ ВА МАСЪУЛИЯТДИР

лама тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги, «Дафн этиш ва дафн иши тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикаси Божхона кодексининг 113-моддасига ўзгартиш

да белгилаб берилган вазифаларни ҳаётга татбиқ этиш борасида фракция томонидан қандай чора-тадбирлар кўрилмоқда?

– Дарҳақиқат, мухтарам Юртбошимиз томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қўшма мажлисида тақдим этилган Концепция мамлакатимизни демократлаштириш ва модернизация қилиш бўйича танлаган йўлимизда навбатдаги муҳим аҳамиятга эга тарихий воқеа бўлди десак, асло муболаға эмас.

Ушбу Концепцияни атрофича ўрганиш шуни кўрсатмоқдаки, у “ўзбек модели” деб ном олган ўз тараққиёт йўлимиз принциплари ва мустақиллик йилларида қўлга киритилган муваффақиятлар ҳамда иқтисодиётнинг барча тармоқларидаги юқори ўсиш суръатлари, уларнинг барқарорлиги ва

ҳодимлари ҳамда фаолларининг ҳуқуқий билимлари ва сиёсий фаоллигини оширишга қаратилган ўқув-семинарларини ташкил этиш, депутатлик гуруҳлари фаолияти бўйича жойлардаги партия депутатлик гуруҳлари раҳбарларининг ахборотларини фракцияда эшитиб бориш, сайловчиларни парламент томонидан, хусусан, фракция аъзоларининг ташаббуси билан қабул қилинаётган қонунларнинг мазмун-моҳияти билан таништириб бориш ҳам иш режамиздан ўрин олган.

Қолаверса, нодавлат нотижорат ташкилотлар, сиёсий партияларнинг фракциялари ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорлик алоқаларини кучайтиришга қаратилган чора-тадбирлар, парламент назорати иш услубларини, шу жумладан парламент эшитуви ва парламент сўровининг кенг жорий этилишига эри-

шиш, депутатларнинг бу борадаги фаолиятларини фракция йиғилишларида эшитиб бориш, фракция аъзоларининг ўз сайловчилари билан бўлган учрашувлари давомида амалга оширган амалий фаолиятлари

Президентимиз Конституциямизнинг 18 йиллигига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган маърузаларида ушбу соҳани янада тараққий эттириш учун, энг аввало, мавжуд қонунчилик базасини танқидий жиҳатдан инвентаризация қилиб чиқиш, амалдаги қонун ҳужжатларига бугунги кун талабларидан келиб чиққан ҳолда зарур ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, яна янги қонунларни қабул қилиш лозимлигини алоҳида таъкидладилар.

юзасидан ахборотларини мунтазам равишда тинглаш ва муҳокама қилиш, «Миллий тикланиш» газетаси ҳамда партиянинг веб-сайтида «Депутат билан учрашув», «Депутат жавоб беради», «Депутат минбари» сингари рухларини ташкил этиш ва унда фракция аъзоларининг фаол иштирокини таъминлаш масалалари ҳам фаолиятимиз асосини ташкил этади.

Шунингдек, қонун ижодкорлиги, назорат-таҳлил, фракция ташаббуси билан ўтказиладиган турли тадбирлар ва бошқа йўналишлардаги саъй-ҳаракатларимизни ҳам янгича мазмун-моҳият билан олиб боришни режалаштирмоқчимиз.

– **Маълумки, жорий йил мамлакатимизда «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили» деб эълон қилинди. Мана шу борада фракция томонидан режалаштирилаётган ишлар хусусида ҳам сўзлаб берсангиз.**

– Ўзингизга маълум, партияимиз сайловолди платформасидаги миллий ишлаб чиқарувчилар, хусусан, хунармандлар, касаначилар фаолиятини қўллаб-қувватлаш, оилавий тадбиркорликни рағбатлантириш, миллий бизнеснинг жаҳон стандартлари даражасидаги махсулотлар ишлаб чиқариш, янги иш жойлари яратиш, ички истеъмол ва экспорт ўсишини таъминлаш, тадбиркорликнинг анъанавий маданиятини қайта тиклаш, соҳа ривожини учун зарур ҳуқуқий механизмларни янада такомиллаштириб бориш стратегик мақсад сифатида белгиланган. Шу маънода «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили» деб ном олган жорий йил зиммасига икки қарра масъулият юклайди.

Президентимиз Конституциямизнинг 18 йиллигига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган маърузаларида ушбу соҳани янада тараққий эттириш учун, энг аввало, мавжуд қонунчилик базасини танқидий жиҳатдан инвентаризация қилиб чиқиш, амалдаги қонун ҳужжатларига бугунги кун талабларидан келиб чиққан ҳолда зарур ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, яна янги қонунларни қабул қилиш лозимлигини алоҳида таъкидладилар.

Айниқса, жорий йилнинг 21

январь кунги 2010 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2011 йилга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларга бағишланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги «**Барча режа ва дастурларимиз Ватанимиз тараққиётини юксалтириш, халқимиз фаровонлигини оширишга хизмат қилади**» номли кенг қамровли маърузаларида бу масалага батафсил тўхталишлари бежиз эмас. Чиндан ҳам, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик иқтисодиётнинг тез ўзгариб турадиган бозор талабларига жавоб беришни таъминлайдиган замонавий тузилмаларини шакллантиришда, янги иш ўринларини ташкил қилишда ва аҳоли даромадларини оширишда ўта муҳим роль ўйнайди.

Ортбошимиз кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари фаолиятини тартибга соладиган қонун ҳужжатларини танқидий таҳлил қилиш, эскирган, сунъий равишда ўйлаб чиқарилган ва кўпинча ҳеч кимга кераги бўлмаган чеклов ва тақиқларни бартараф этиш, давлат ва назорат органларининг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг молия-ҳўжалик фаолиятига аралашувини янада кескин камайтириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлигининг кредитлар, хомашё ресурслари, шунингдек, давлат харажатлари тизимидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш борасида ҳукумат зимма-

сига қатор вазифаларни юклайди.

Фракцияимиз ушбу соҳа вакиллари, айниқса, оилавий тадбиркорлар, хунарманд ва касаначиларга янада эркин фаолият юритишларини таъминловчи қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, бу борада ҳуқуқий базани кенгайтириш ҳамда соҳани тартибга солувчи қонунлар ижросини назорат қилишда ҳукумат билан ўзаро ҳамкорликда, конструктив руҳда амалий иш олиб боришни режалаштирган. Шунингдек, янги қонун лойиҳаларида электоратимиз манфаатларини ифодалашга эришиш йўлида бор куч ва имкониятларимизни сафарбар этаверамиз.

«Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили» муносабати билан аниқ вақтда Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси Марказий Кенгаши Ижроия Кўмитаси ва манфаатдор идоралар, нодавлат нотижорат ташкилотлари билан биргаликда алоҳида дастур асосида фаолият олиб бормоқда. Мақсадимиз, бу борада тайёрланаётган умумдавлат дастурини ҳаётга изчил татбиқ этиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ва янгилашнинг ишончли таянчи бўлган мулкдорлар синфини, яъни ўрта синфни шакллантириш, миллий ишлаб чиқарувчиларга зарур ҳуқуқий механизмларни яратиб бериш орқали хориждан келтирилаётган махсулотларни маҳаллийлаштириш ва импорт ўрнини босувчи махсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш, юртимизда яратилган мақбул инвестиция муҳитининг ҳуқуқий асосларини кучайтириш ва мамлакат инвесторларининг манфаатларини ҳимоя қилиш билан халқимиз турмуш даражасини янада яхшилашга самарали улуш қўшишдир.

Бир сўз билан айтганда, биз учун Ватан тараққиёти, халқимиз фаровонлиги, юртимиз тинчлиги, мамлакатимизнинг миллий манфаатлари ҳар нарсадан устун. Шундай экан, бу йил ҳам олдимизга қўйилган улуғвор вазифаларни рўёбга чиқариш йўлида бор имкониятларимиз, куч ва гайратимиз, салоҳиятимизни сафарбар этаверамиз.

**«Milliy tiklanish» мухбири
Дилфуза РЎЗИЕВА
суҳбатлашди**

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

● ФАОЛИЯТ

Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш, фуқаролик жамиятини ривожлантириш ҳамда сиёсий партияларнинг демократик қоидалар асосида фаолият юритишлари учун ҳуқуқий асос яратилган.

БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ

УЛАРДАН ЯНАДА ФАОЛЛИК ТАЛАБ ЭТИЛАДИ

Дарҳақиқат, юртимизда давлат ҳокимияти бошқарувини демократлаштириш, давлат ва жамиятни модернизациялаш, иқтисодий эркинлаштириш, адолатли фуқаролик жамиятини ривожлантириш борасида олиб борилаётган кенг қўлмалли ислохотларда сиёсий партияларнинг ўрни ва роли тобора ортиб бормоқда. Бу эса улардан ташаббускорлик, ҳар бир бўғин фаолигини янада кучайтиришни тақозо этади. Бойси, бошланғич партия ташкилотлари бошқа сиёсий партиялар каби ўзМТДПнинг ҳам жойлардаги асосий танччи ҳисобланади. БПТлар ўз номи билан партия туман кенгашларидан тортиб халқ депутатлари маҳаллий кенгашларидаги депутатлик гуруҳлари фаолиятига ча бўлган жараёнларнинг жон томирини, ўзагини ташкил этади. Чунки мазкур бўғин партия электорати билан бевосита иш олиб боради, жойлардаги ижтимоий-иқтисодий муаммолардан яхши хабардор бўлади.

ЎзМТДП жамиятда мустақам мавқега эга бўлиш, кенг жамоатчиликнинг ишончи ва эътиборини қозониш ҳамда ўз хайрихоҳлари сафини янада кенгайтириш мақсадида БПТлар фаолиятига жиддий эътибор қаратмоқда. Бунга жавобан жойларда янги БПТлар тузилмоқда, мавжудларининг фаолияти қучайтирилмоқда.

Айни пайтда ЎзМТДП ҳудудий ташкилотлари туман ва шаҳар кенгашлари таркибида 3600 та бошланғич партия ташкилоти иш олиб бормоқда. Шундан 519 таси ЎзМТДП Қорақалпоғистон Республикаси Кенгаши ҳиссасига тўғри келади. Улар ЎзМТДП дастурида белгиланган мақсад-вазифаларни амалга ошириш, электорат манфаатларини ҳимоялаш ва партия госясини жамоатчилик ўртасида кенг тарғиб қилишда фаол иштирок этмоқда.

Таркибида 75 нафар аъзоси бўлган ЎзМТДПнинг Қорақалпоғистон Республикаси «Хунарманд» бошқармасидаги бошланғич партия ташкилотини ана шундай БПТлар сирасига киритиш мумкин. БПТ аъзолари таркибининг асосий қисмини хунармандлар, мураббийлар, ишчи-хизматчилар ҳамда ҳудуд аҳолиси ташкил этади. БПТ учун алоҳида хона ажратилган. Девордаги давлат рамзлари ва ЎзМТДП баннерлари хонага қўрқ бериб турса, шакф жавонидан ўрин олган йиғилиш баённомалари, иш режалар, кадрлар захираси шакллантирилган тахлам, турли сиёсий ва ҳуқуқий адабиётлар БПТда олиб борилаётган самарали фаолиятдан дарак беради.

ЎзМТДП сайловди Платформасида халқ хунармандчилигига хос бўлган «устоз-шогирд» анъанасини сақлаш ва янада ривожлантириш учун шароит яратишга кўмаклашиш масаласи устувор вазифа сифатида белгиланган, дейди БПТ раҳбари Айзада Нурумбекова. - Бу борада ўтган 2010 йилда бошланғич партия ташкилоти томонидан талай ишлар амалга оширилди. «Ун бармоғи хунарли», «Нукус туманида халқ амалий хунармандчилигини янада ривожлантириш», «Миллий кўғирчоқлар- маънавиятимиз кўзгуси», «Миллий кўғирчоқлар фестивали» ва «Қорақалпоқ миллий либослари» мавзуларидаги тадбир, давра суҳбати, учрашув, семинар-тренинг, мастер-класс ва кўрик-танловлар ана шулар жумласидандир.

БПТ аъзолари томонидан ҳудуддаги ёшлар билан боғлиқ муаммо ва камчиликлар изчил

ўрганиб борилади, қўлида хунари бор, иқтидорли қизлар каштачилик, тикувчилик ва кўғирчоқ ясаш сингари касб-хунарга жалб этилмоқда. Шунингдек, бошланғич партия ташкилоти томонидан партия аъзоси бўлган фаол хотин-қизларнинг «Ташаббус», «Дўппи тикдим ипаклари тиллодан...» ва «Қўли гулдир ўзбек аёли» каби кўрик-танлов ҳамда кўргазмалардаги иштироки таъминланмоқда.

Танловнинг туман ва шаҳар босқичида 512 нафар киши иштирок этди ва улардан 32 нафари Қорақалпоғистон Республикаси босқичига йўланма олди. Кўрик-танловнинг Қорақалпоғистон Республикаси босқичида Нукус шаҳридан хунарманд, ЎзМТДП аъзоси Несибели Ибрагимова голиб деб топилиб, республика босқичига йўланма олди. Республика босқичида эса совринли 2-ўринга сазовор бўлди. Шунингдек, Н.Ибрагимова ва Ижтимоий ташаббусларни қўллаб-қувватлаш фонди томонидан ўтказилган «Замонавий ўзбек кишлоқ аёли» танловида ҳам иштирок этиб, «Энг ёш хунарманд аёл» номинацияси бўйича голиб деб топилди ва махсус диплом билан тақдирланди.

Мен ЎзМТДПнинг халқимиз тарихий меросини чуқур ўрганиш ва эришилган ютуқларни ёш авлод ўртасида кенг тарғиб қилиш, ёшларда халқ анъаналарига нисбатан чуқур ҳурмат туйғусини уйғотиш каби мақсад ва вазифаларини қўллаб-қувватлайман, дейди Н.Ибрагимова. - Партияга аъзо бўлишимнинг асосий сабаби ҳам ЎзМТДП томонидан миллий хунармандчилик ва унга хос бўлган «устоз-шогирд» мураббийлик институтини янада ривожлантиришга катта эътибор қаратилаётганидир.

Бундан ташқари, БПТ фаоллари моҳир хунармандлар ёрдамида миллий болалар ўйинчоқлари ва кўғирчоқларини ясаш ва уларни ёшларга ўргатишни ҳам йўлга қўймоқда. БПТнинг «Кўғирчоғим — овуңчоғим» республика миллий кўғирчоқлар фестивалида фаол ва мунтазам иштирок этиб келаётгани, фахрий ёрликлар билан тақдирланаётганидан ҳам билиш мумкин.

Президентимиз «Юсак маънавият — енгилмас куч» асарида «миллий кўғирчоқлар тайёрлаш» ҳақида алоҳида тўхталганлар, дейди фестиваль иштирокчиси, И.Савицкий номидаги Қорақалпоқ Давлат санъат музейи илмий ходими Периза Хожаметова. - Шу боис, биз тайёрлаган кўғирчоқларимизда ўлкамиз табиятини бус-бутунлигича гавдалантиришга ҳаракат қиламиз. Агар эътибор билан кузатган бўлсангиз, қўйлакларда, асосан, қизил, жигарранг ва сарғиш ранглардан фойдаланганмиз. Бу ранглар Қорақалпоғистон иқлими, ундаги айтганда, Қорақалпоғистон атроф-муҳити, қорақалпоқ халқининг ўтмиши ва бугунини акс эттиришга ҳаракат қилганмиз. Зеро, Президентимиз айтганларидек: «Уйинчоқлар образи боланинг мурғак тасаввурига бамисоли тошга ўйилган нақшдек муҳрланиб қолсин».

Дониёр ТОШБОВЕВ,
ЎзМТДП Ахборот
хизмати ходими

● ДЕПУТАТЛИК ГУРУҲЛАРИ

«Устоз-шогирд» анъанаси давом этмоқда.

ЭЛЕКТОРАТ МАНФААТЛАРИ

АСОСИЙ МАҚСАДИМИЗГА АЙЛАНГАН

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач барча соҳалар сингари халқ бадий хунармандчилиги ва амалий санъатини ривожлантириш, унинг йўқолиб бораётган йўналишларини қайта тиклашга кенг эътибор қаратилди. Асрлар оша яшаб келаётган, ажодлардан мерос қолган миллий хунармандчилик қайтадан тикланиб, сайқал топди.

Таъкидлаш лозимки, мамлакатимиз Президентининг 2010 йил 30 мартдаги «Халқ бадий хунармандчилиги ва амалий санъатини ривожлантириш янада қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармони хунармандларимиз учун катта имкониятлар эшигини очди. Мазкур ҳужжатга асосан солиқ тўловлари бўйича соҳага берилган имтиёз 2012 йилнинг 1 апрелига қадар узайтирилди.

Маълумки, Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси электоратини асосан хунармандлар, халқ усталари, касаначилар, шунингдек, ижодий соҳа вакиллари ташкил қилади. Партия уларнинг манфаатларини ҳимоя қилишни ўзининг бурчи деб ҳисоблайди.

Миллий хунармандчиликни ривожлантириш, халқимиз, айниқса, ёшлар орасида унга нисбатан ҳурмат туйғусини шакллантириш, устоз-шогирд анъаналарини тиклаш ва давом эт-

тириш, соҳа вакиллари қўллаб-қувватлаш, уларни қизиктириш масалаларида яқин кўмакчи бўлиш партия ташкилотлари депутатлик гуруҳлари олдида турган муҳим вазифалар сирасига қиради.

Жойларда ушбу Фармон ижросини таъминлаш борасида депутатлик гуруҳи ва кенгаш аъзолари билан ҳамкорликда иш олиб бораёلمиз, дейди халқ депутатлари Китоб туман кенгаши депутати Нодирбек Шоимов. - Туман хотин-қизларининг 40 фоизи хунармандчиликнинг 20 дан ортиқ тури билан шуғулланади. Жумладан, Паландара, Қайнарбулоқ, Қуёбой, Севаз, Қаторбоғ кишлоқ фуқаролар йиғини ҳамда Қайнар, Қавза-хона, Йўлдош шаҳарча, Ваткана, Башир, Саросиё маҳалла фуқаролар йиғинларида истикомат қилаётган аҳоли жундан ип тайёрлаш, гилам, кигиз, кашта, манглайқош, зардўзлик,

чопон ва дўппидўзлик билан шуғулланишади. Биргина Оёқчи маҳалласининг 55 фойизи уй меҳнати, яъни касаначилик билан банд.

Манглайқош, кашта, сўзана ва гиламдўзликда ўзига хос мактаб яратилган. Хунарманд Робия Шарипова, Бўстон Ўралола, Ибодат Хасанова ва Мақсад Холова томонидан тайёрланган маҳсулотлар нафақат туман балки вилоят миқёсида ўтказиб келинаётган «Қўли гулдир ўзбек аёли», «Миллий кадрият ва урф-одатларимиз» каби мавзулардаги кўрик-танловларда фахрли ўринларни эгалламоқда.

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси туман кенгаши ва депутатлик гуруҳи асосий эътиборни миллий анъана ва қадриятларни тиклаш ҳамда улар тарафдорларининг манфаатларини ҳимоя қилиш сингари аниқ вазифаларга қаратмоқда, - дея давом этади Н.Шоимов. - Чунки хунармандларимиз партия мақсад ва вазифаларини рўйбга чиқаришда беминнат ҳисса қўшмоқдалар. Улар билан йўлга қўйилган изчил алоқа ва ҳамкорлик ишимиз қўлами ва самарадорлигини янада оширади.

Шерзод ҚҲРБОНОВ,
«Milliy tiklanish» мухбири

● 168 СОАТ: ЎЗМТДП ТАШКИЛОТЛАРИДА

ЭРТАНГИ КҮН ЭГАЛАРИ

ЎзМТДП ҲУДУДИЙ ТАШКИЛОТЛАРИ ТОМОНИДАН АМАЛГА ОШИРИЛГАН ТАДБИРЛАР АСОСАН ЁШЛАРГА ҚАРАТИЛДИ

ТОШКЕНТ

ЎзМТДП Тошкент шаҳар ва Яккасарой туман кенгаши «Аёллар қаноти», Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Тошкент шаҳар филиали, Яккасарой туман ҳокимлиги, туман хотин-қизлар кўмитаси ташаббуси билан «Қушбеги» болалар спорт мажмуида спортнинг волейбол, стол тенниси, армрестлинг, шахмат-шашка ҳамда эстафета беллашувлари ўтказилди. Унда тумандаги «Қушбеги» маҳалласида истикомат қилаётган ўқувчи-ёшлар иштирок этди.

Тадбирда таъкидланганидек, Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси давлатимиз раҳбари ташаббуси ва раҳнамолигида мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий, маънавий қудратини ошириш, юсак маънавиятли, соғлом ва ҳар томонлама баркамол авлодни шакллантириш, ёшлар ўртасида спорт турларини оммалаштириш, жаҳон ареналарида юртимиз байроғини баланд кўтарадиган спортчиларни етиштиришга кўмаклашиш борасида самарали фаолият кўрсатиб келмоқда. Жумладан, болалар спортини ривожлантириш, ўзбек кураши, ўзбек жанг санъати ва бошқа спорт турларини оммалаштириш Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси олдидаги вазифалар сирасига қиради.

Тадбир сўнггида ташкилотчилар томонидан голиб жамоаларга эсдалик ва қимматбаҳо совғалар топширилди.

СИРДАРЁ

ЎзМТДП Сирдарё вилоят кенгаши ва вилоят Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ҳамкорлигида ўсмирлар ўртасида волейбол спорт мусобақаси ўтказилди.

Мусобақани ЎзМТДП Сирдарё вилоят кенгаши девони раҳбари Б.Шерматов кириш сўзи билан очди.

Мазкур мусобақа ёшларнинг спортга бўлган қизиқишларини янада ортириш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш ҳамда болалар ўртасида мустақам дўстлик ришталарини боғлашга хизмат қилиш билан ҳам аҳамиятли, - деди нотик.

Ҳаяжонли ва қизгин руҳда ўтган мусобақа якунида қизлар ўртасида биринчи ўринни 8-мактаб жамоаси қўлга киритган бўлса, иккинчи ва учинчи ўринлар 6- ҳамда 3-мактаб қизларига насиб этди. Ўғил болалар баҳсида, биринчиликни 3-мактаб шунқорлари қўлга киритди. Иккинчи ва учинчи ўринлар 6- ва 14-мактаб жамоаларига насиб қилди. Голиб жамоаларга ташкилотчилар томонидан диплом, фахрий ёрлик ва қимматбаҳо совғалар топширилди.

ЖИЗЗАХ

ЎзМТДП Жиззах шаҳар кенгаши томонидан шаҳар халқ таълими ҳамда ички ишлар бўлими билан ҳамкорликда вояга етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш мақсадида тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда ЎзМТДП шаҳар кенгаши фаоллари, ИИБ ходимлари, хотин-қизлар кўмитаси ва партия вакиллари иштирок этди.

Йиғилишда ЎзМТДП Жиззах шаҳар кенгаши раисининг ташкилий партиявий ва кадрлар ишлари бўйича ўринбосари Х.Қурбонбоева сўзга чиқди.

Ёшлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш, профилактика ишларини тўғри ташкил этиш, уларни миллий ғоя ва мафкура руҳида тарбиялашда барчамиз бирдек масъулмиз, - деди нотик.

Тадбир сўнггида ташкилотчилар ёшлар тарбиясида мутасадди ташкилотлар, маҳалла-қўй, ички ишлар ходимлари ва халқ таълими муассасалари ўзаро ҳамкорликда ҳаракат қилишга келишиб олишди.

Ўз мухбиримиз

● ФРАКЦИЯ ЙИГИЛИШИ

ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИДА

ЯНГИ ҚОНУН ЛОЙИХАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Фракция аъзолари таъкидлаганидек, қонун лойиҳасининг қабул қилиниши банкрот қороналарни тугатиш билан боғлиқ айрим тартиб-қоидаларни амалга ошириш муддатини мувофиқлаштиради ҳамда уларнинг мол-мулкни янги мулк-

дорларга реализация қилишни тезлаштиришга хизмат қилади.

Йиғилишда «Транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун лойиҳаси ҳам биринчи ўқишда муҳокама қилинди. Унинг асо-

сий мақсади транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштиришдан иборат. Шунингдек, ушбу қонун лойиҳаси қонунчилик меъёриларининг бир хилда қўлланилишини ва суғурта фаолияти субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларини тўлиқ амалга оширилишини назарда тутди.

Қонун тартибидеги навбатдаги масала — биринчи ўқишда қуйи палата ялпи йиғилишига киритилиши кўзда тутилаётган «Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексининг 339-моддасига қўшимча киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳасида тезкор-қидирув фаолиятини амалга оширувчи органлар қаторига божхона органларини ҳам киритиш кўзда тутилган. Маълумки, «Божхона тўғрисида»ги Қонуннинг 5-моддасида бу норма акс этган бўлиб, мазкур қонунни Жиноят-процессуал кодексига мувофиқлаштириш муҳим аҳамиятга эгадир.

Шунингдек, депутатлар «Хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи Конвенцияга (Гаага, 1961 йил 5 октябрь) Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида»ги қонун лойиҳасини биринчи ўқишда қўриб чиқидилар. Мазкур лойиҳа хорижий расмий ҳужжатларни легаллаштириш талабини бекор қилувчи Конвенцияга мамлакатимизнинг қўшилишини назарда тутди. Конвенциянинг мақсади унга аъзо давлатларнинг бири ҳудудда амалга оширилган ва бошқа аъзо давлатнинг ҳудудига тақ-

дим қилиниши лозим бўлган хорижий расмий ҳужжатларни дипломатик (консуллик) легаллаштириш талабини бекор қилиш ҳисобланади.

Депутатлар муҳокама этилган қонун лойиҳалари юзасидан ўз фикр-мулоҳазалари ва амалий таклифларини баён этиб, бир овоздан маъқулладилар. Йиғилишда қўрилган масалалар бўйича тегишли қарорлар қабул қилинди.

Қамолiddин
САИДҚУЛОВ,
«Milliy tiklanish»
мухбири

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ

2011 йил — КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ЙИЛИ

Эскирган, сунъий равишда ўйлаб чиқарилган ва кўпинча ҳеч кимга кераги бўлмаган чеклов ва тақиқларни бартараф этиш, давлат ва назорат органларининг кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг молия-ҳўжалик фаолиятига аралашувини янада кескин камайтариш даркор.

Ислом КАРИМОВ

ТАРАҚҚИЁТИМИЗНИНГ МУСТАҲКАМ ТАЯНЧИ

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов томонидан 2011 йилнинг "Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили" деб эълон қилиниши бу соҳа вакилларига қаратиб келинаётган юксак эътибор ва ғамхўрликнинг яна бир намунаси бўлди. Ушбу йилда ҳукуматимиз томонидан уларнинг фаолиятини янада эркинлаштириш, ҳуқуқ ва манфаатларини ҳар томонлама ҳимоялаш, эркин фаолият юритишлари учун етарлича шарт-шароитлар яратиш борасидаги ишлар қамровини янада кучайтириш кўзда тутилган. Негаки, ҳаҳон тажрибасидан яхши маълумки, айнан шу соҳа орқали мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаётида барқарорлик, аҳоли турмуш тарзида соғлом ва фаровон муҳитни яратиш мумкин. Шу боис, мустақиллик йилларида юртимизда тадбиркорлик субъектлари учун иқтисодий эркинликни яратиш, улар фаолиятига доир қонунлар устуворлигини таъминлашга жиддий эътибор қаратилиб келинмоқда.

Айниқса, ислохотларимизнинг кейинги босқичида "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида", "Хусусий корхона тўғрисида"ги қонунлар, кичик биз-

нес ва хусусий тадбиркорликни ҳуқуқий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва ривожлантиришда Президентимизнинг 2009 йил 15 майда қабул қилинган "Тадбиркорлик фаолиятини янада қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 1112-сон Қарори ва шу каби бир қатор ҳуқуқий ҳужжатлар бу борада муҳим аҳамият касб этмоқда. Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлаш мақсадида Тошкент шаҳар адлия бошқармаси томонидан зарур чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, тизимли равишда амалга оширилмоқда. Масалан, ўтган 2010 йил мобайнида тадбиркорларнинг бузилган ҳуқуқларини суд томонидан тиклаш мақсадида судларга 267 та 17 480 186 423 сўмлик даъво аризалари киритилди.

Тадбиркорликка оид қонун ҳужжатлари ижроси юзасидан ўтказилган ўрганишларда 13 067 та қонунбузилиш ҳолати аниқланиб, бунга йўл қўйган 318 нафар ҳодим интизомий жавобгарликка, 95 нафар ҳодим маъмурий жавобгарликка тортилди, шундан 14 нафари эғаллаб турган вазифасидан озод этилди.

Мисол учун, АТИБ "Ипотека

банк"нинг Яккасарой филиали масъул ҳодими томонидан "FALGAPLAST" МЧЖга кредит ажратишда ортиқча ҳужжатлар талаб қилиниб, белгиланган муддат давомида кредит ажратиб берилмаган. Мазкур ҳолат юзасидан қилинган мурожаат бошқарма ҳодимлари томонидан ўрганилиб, ушбу банкнинг масъул ҳодимига нисбатан жиноят ишлари бўйича Яккасарой туман судининг қарори билан маъмурий жараима жазоси қўлланилди.

Шунингдек, айрим рухсат берувчи идоралар томонидан тадбиркорлик субъектлари билан муносабатда расмийликка йўл қўйиш ҳолатлари ҳам кузатилмоқда. Хусусан, Чилонзор туман ҳокимлиги ҳузуридаги тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш инспекциясида ўтказилган ўрганишда пойтахтимизда фаолият кўрсатиб келаётган "Diamond Dayana" масъулияти чекланган жамияти раҳбарининг инспекцияга қилган мурожаати бўйича жамият низомига киритилган ўзгаришларни давлат рўйхатидан ўтказиш жараёнида ортиқча маблағ ундирилгани аниқланди.

"Diamond Dayana" МЧЖга инспекция томонидан ноқонуний ундирилган ортиқча тўлов

суммасини қайтаришни сўраб, Тошкент шаҳар ҳўжалик судига киритилган даъво аризаси қаноатлантирилди.

Ўтган ҳисобот даврида тадбиркорликка оид келиб тушган 93 та мурожаат ўрганилиб, ижобий қаноатлантирилди. Мисол сифатида, ОАТБ "Агро банк"нинг Бектемир филиали масъул ҳодимларининг лоқайдлиги туфайли яқка тартибда фаолият юритаётган тадбиркор Ф.Холмуродов ўз ҳисоб рақамидида мавжуд пул маблағини ололмаётганлигидан норози эканлигидан шикоят қилган.

Бошқарма ҳодимлари томонидан ушбу мурожаатда кўрсатилган эътирозлар асосли эканлиги аниқланиб, унга қўра жиноят ишлари бўйича Бектемир туман судига киритилган ҳужжатлар асосида ОАТБ "Агро банк"нинг Бектемир филиали масъул ҳодимига нисбатан 316 505 сўм миқдорда маъмурий жараима жазоси белгиланди.

Мамлакатимизда тадбиркорларга берилган ҳуқуқий имтиёз ва кафолатлар тўғрисида татбиқ этилиши учун аввало, ушбу қонун ҳужжатларининг мезон-моҳиятини тарғиб этиш ва тушунтириш ҳам ижобий натижа беради. Шу сабабли тадбиркорларнинг ўз ишини ташкил этиш билан боғлиқ сарф-харажатларни қисқартириш, уларга солиқ солиш, баҳолаш, моддий-техник таъминот, молиявий ҳисоб-имтиёзлар тизими каби масалаларда бўлаётган янгиликлардан, қўйингки, мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаётида рўй бераётган ислохотлардан уларни хабардор қилиш, ҳуқуқий тушунчаларини янада бойитиш мақсадида тарғибот тадбирлари ўтказилиб келинмоқда. Масалан, ўтган йил давомида тадбиркорларнинг ҳуқуқлари, ҳимояси ва амалдаги қонунлар тарғиботида оид 370 дан ортиқ учрашув, давра суҳбати ва семинар машғулотлар ташкил этилди. Шунингдек, тадбиркорлик соҳасига оид мавзуларда марказий ва маҳаллий газета, журнал ва ОАВда юзма-юз мулоқотлар уюштирилиб, уларнинг фикр-мулохазалари атрофича ёритиб борилди.

Хулоса ўрнида шунини айтиш мумкинки, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, уларни қўллаб-қувватлаш ва ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш борасида қабул қилинган қонун ҳужжатлари ҳамда ҳукумат қарорлари ижросининг таъминланиши адилия органларининг доимий назоратида бўлиб келмоқда. Бу эса ноқонуний текширувни чеклаш билан бир қаторда тадбиркорларга кенг йўл очиш имконини беради, энг муҳими юртимизда қонун устуворлигини таъминлайди.

Хайриддин ФАЙЗИЕВ,
Тошкент шаҳар адлия
бошқармаси бошлиғи

суръати 2010 йилда 8,5 фоизга етиши катта ютқидир. Буларнинг барчаси ислохотларни босқичма-босқич ва изчил амалга ошириш самарасидир.

Президентимиз томонидан илгари сурилган Концепция мамлакатимиздаги демократик ислохотларни янада чуқурлаштиришда янги даврни бошлаб берди, дейди Қашқадарё вилояти адлия бошқармаси бўлим бошлиғи Шомурод Сатторов.

Унда давлат ҳокимияти ва бошқаруви демократлаштириш, суд-ҳуқуқ тизимини ислохот этиш, ахборот соҳасини тақомиллаштириш, сайлов қонунчилигини, фуқаролик жамияти институтларини ривожлантириш, иқтисодиётни янада либераллаштириш каби долзарб масалалар қамраб олинган. Уларнинг қўламини аҳамияти, мазмун-моҳиятини ёшларга атрофича тушунтириш ушбу вазифаларни ҳаётга изчил татбиқ этишда муҳим аҳамиятга эга.

Ф.ХОЛМИРЗАЕВ

ЖАРАЁН

СУД-ҲУҚУҚ ТИЗИМИ

БУ БОРАДАГИ ИСЛОХОТЛАРНИНГ ЭНГ МУҲИМ ЙўНАЛИШИ ШАХС ҲУҚУҚИ ВА МАНФААТЛАРИ ҲИМОЯСИНИ ТАЪМИНЛАШДИР

Истиқлол ватандошларимизга озод ва эркин яшаш имконини берди. Асосий Қонунимизда инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари кафолатланган. Унинг 43-моддасида "Давлат фуқароларнинг Конституция ва қонунларда мустақамланган ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлайди", дейилади. Инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг бундай юксак меъёрида белгиланиши 1948 йилда қабул қилинган "Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси" тамойилларига ҳар жиҳатдан мос келади.

Юртбошимиз Ислом Каримов Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги маърузасида шундай қайд қилади: "Мамлакатимизни демократик янгилашнинг бугунги босқичдаги энг муҳим йўналишларидан бири, бу — қонун устуворлиги ва қонунийликни мустақамлаш, шахс ҳуқуқи ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга қаратилган суд-ҳуқуқ тизимини изчил демократлаштириш ва либераллаштиришдан иборатдир. Бир сўз билан айтганда, юртимизда ҳуқуқий давлат асосларини янада такомиллаштириш ва аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш биз учун ҳал қилувчи вазифа бўлиб қолмоқда".

Буюк юнон донишманди Аристотел: "халқ қонунларга эҳтиёж сезган ҳолда уни чуқур ўрганиш зарур. Чунки улар кейинчалик халқнинг ўзига фойда келтиради. Акс ҳолда қонундан қўзланган мақсадга эришиб бўлмайди", деган эди. Дарҳақиқат, мамлакатимизда мустақиллик йилларида ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва фуқаролик жамиятининг ҳуқуқий асосларини барпо этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш борасида катта ишлар амалга оширилмоқда.

Фуқароларнинг Конституция ва қонунлар билан кафолатланган ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишда ривожланган давлатлардаги сингари Ўзбекистонда ҳам суд ҳокимиятига алоҳида масъулият юклатилган. Унда давлат ҳокимиятининг бўлиниши эътироф этилиб, 11-моддага мувофиқ "ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши", суд ҳокимиятининг мустақиллиги ва ҳокимиятнинг бошқа тармоқлардан мустақил фаолият кўрсатиши белгилаб қўйилган.

Ҳар уч — қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятининг вазифаси аниқ белгилаб қўйилди. Судларнинг жинсий, фуқаролик ва ҳўжалик ишлари бўйича ихтисослашуви амалга оширилди. Қонунчиликка биноан, суд ишларини апелляция ва кассация тарзида қўриб чиқиш институтлари жорий этилди, тергов-суриштирув ва кишиларни ҳибсда сақлаш муддатлари сезиларли даражада қисқартирилди, ишларни судларда қўриб чиқишнинг қатъий муддатлари белгиланди. Суд соҳасида кадрларни танлаш, тасдиқлашнинг самарали ва демократик ҳуқуқий механизми яратилди, суд қарорларини ижро этиш бўйича етарли ваколатларга эга бўлган департамент фаолият кўрсатмоқда.

Фуқаро ва ташкилотларнинг шаъни ва кадр-қиммати суд воситасида ҳимоя қилинади.

Таъкидлаш жоизки, ҳар қандай ҳуқуқий давлатда фуқароларнинг асосий ҳуқуқ ва эркинликлари таъминланган, уларнинг бурч ва мажбуриятлари қонун йўли билан белгиланган бўлади. Шу боис Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 19-моддасида "Фуқароларнинг Конституция ва қонунларда мустақамлаб қўйилган ҳуқуқ ва эркинликлари дахлсиздир, улардан суд қарорисиз маҳрум этишга ёки уларни чеклаб қўйишга ҳеч қандай ҳақимас" деб алоҳида таъкидланади.

Демократик ҳуқуқий давлат қурилиши мамлакатимизда ин-

сон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва таъминлаш, давлат тизимини ташкил этиш (ҳокимият ваколатларининг тақсимланиши, мустақил суд, конституциявий юстиция), ҳуқуқни муҳофаза қилиш фаолиятининг юридик асосларини яратиш, аҳолининг ижтимоий-сиёсий ва ҳуқуқий маданиятининг юксалиши ва фаоллигининг ошишида намоён бўлмоқда. Адолатли фуқаролик жамияти ва демократик ҳуқуқий давлат қуриш фуқаролардан ўзларига тегишли бўлган барча ҳуқуқ ва бурчларини билишлари ва амал қилишларини талаб қилади.

Бугун биз ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлидан бораёпмиз. Конституция, "Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон декларацияси" ва бошқа халқаро битимларда қайд этилган талаб ва андозалар инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон қонунларининг ўзаги ҳисобланади.

Ҳар бир фуқаро ўзи яшаётган жамиятда қонунларни билиши лозим. Қонун устувор бўлган жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш талаб этилади. Демократик жамиятда ҳар бир фуқаронинг ҳуқуқ ва манфаатлари билан бирга мажбуриятлари ҳам мавжуд бўлади. Бу ўз навбатида таълим, маориф ва маданий муассасалар зиммасига улкан масъулият юклайди.

Президентимиз Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги маърузасида таъкидлаганидек, суд-ҳуқуқ тизими ислохотлари жараёнида, биринчи навбатда, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини суд тартибидида ҳимоя қилиш қўламини кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилди. Зеро, Асосий Қонунимизнинг 44-моддасида белгиланган бўлишидек, "ҳар бир шахсга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органлари, мансабдор шахслар, жамоат бирлашмаларининг гайриқонуний хатти-ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқий кафолатланади". Фуқаролик ва жиният ишларини қўришнинг апелляция тартиби жорий қилинган, ортиқча сансалорликсиз, биринчи инстанция судлари томонидан йўл қўйилган хатоларни ўз вақтида тузатиш, ишларни судларда қўриб чиқишнинг таъминланиши таъминланмоқда. Шунингдек, маърузада қайд этилганидек, "агар 2000 йилда суд ҳатоларининг деярли ярми назорат тартибидида тузатиш бўлса, 2009 йил якунида қўра, бундай ҳолатларнинг 85 фоиздан ортиғи апелляция ва кассация тартибидида бартараф этилган".

Таъкидлаш жоизки, Юртбошимиз Ислом Каримовнинг суд-ҳуқуқ тизимидаги ислохотларга доир тақлиф ва ташаббуслари чет элдаги матбуот анжуманлари, брифинг ва давра суҳбатларида тадқиқотчилар, ишбилармон доиралар вакиллари, хорижий эксперт, давлат ва жамоат арбоблари, ҳуқуқшунос олимлар томонидан кенг муҳокама этилмоқда. Чунончи, Ўзбекистоннинг Сингапурдаги элчихонасида бўлиб ўтган брифингга сўзга чиққан Сингапур халқаро тадқиқотлар мактаби доктори Арабинда Ачарининг қайд этишича: "Ўзбекистонда мустақиллик йилларида инсонларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркин-

ликларини самарали ҳимоя қилиш борасида амалга оширилиб келинаётган ва бугунги кунда ўзининг мислсиз натижаларини бераётган кенг қўламли чора-тадбирлар алоҳида аҳамиятга эгадир. Мен мамлакат суд-ҳуқуқ тизимида босқичма-босқич олиб борилаётган ислохотлардан яхши хабардорман. Ўзбекистонда ўлим жазосининг бекор қилиниши, "Хабеас корпус" ва ярашув институтларининг таъсис этилиши мазкур ислохотларнинг нечоғли самарадор эканлигининг яққол далолатидир.

Президент Ислом Каримовнинг сиёсий, суд-ҳуқуқ тизими ва иқтисодий соҳалар бўйича илгари сураётган тақлифлари, ҳеч шубҳасиз, улкан аҳамиятга эга бўлиб, мамлакатда демократик ва суд институтларини янада мустақамлаш, шунингдек, юрт тинчлиги ва аҳоли фаровонлигини бундан-да оширишга хизмат қилади".

Шунингдек, Германия техникавий ҳамкорлик жамияти (ГТХЖ) "Марказий Осиё мамлакатларида суд-ҳуқуқ ислохотларини қўллаб-қувватлаш" минтақавий дастури раҳбари Хирбод Аминлари мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимида олиб борилаётган ислохотларни шарҳлаб, Ўзбекистон Президентининг мазкур соҳадаги янги тақлифлари улкан аҳамиятга молик эканлигини қайд этди: "Ўзбекистон ўз мустақиллигига эришганидан сўнг ўтган қисқа давр ичида суд-ҳуқуқ тизимини ислохот этиш борасида улкан ишларни амалга оширишга муваффақ бўлди. Ўзбекистон ҳуқуқий ислохотлар борасида Германия учун Марказий Осиёдаги муҳим шерик ҳисобланади". Шу боис ГТХЖ минтақадаги бошқа бир давлатнинг пойтахтида эмас, айнан Тошкентда ўз ваколатхонасини очигина қарор қилган".

Дарҳақиқат, амалга оширилаётган барча ислохотларнинг муваффақияти одамларнинг ҳуқуқий маданияти даражасига боғлиқдир. Юртбошимиз таъкидлаганидек: "Юксак ҳуқуқий маданият — демократик жамият пойдевори ва ҳуқуқий тизимнинг етуқлик кўрсаткичидир. Шу муносабат билан бугунги сиёсий-ҳуқуқий воқелининг ҳисобга олган ҳолда, мамлакатимизда ҳуқуқий таълим ва маърифатни, жамиятда ҳуқуқий билимлар тарғиботини тубдан яхшилашга йўналтирилган мақсадли кенг қўламли чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш зарур. Ушбу дастурнинг амалга оширилиши аҳолининг инсон ҳуқуқ ва эркинликларига нисбатан ҳурмат билан муносабатда бўлишини, фуқароларда қонунга иттиқат қилиш туйғусининг янада ортишини таъминлайди, деб ўйлайман".

Анъанага мувофиқ мамлакатимизда ҳар бир йилнинг ўз мақсади ва вазифаси бўлади. Президентимиз Ислом Каримов тақлифи билан 2011 йил мамлакатимизда "Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили" деб эълон қилинди. Шундай экан, айниқса ҳуқуқшунос мутахассис ва олимлар учун кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, ушбу соҳа ривожини учун янада кенг йўл очиб бериш мақсадида мавжуд норматив-ҳуқуқий базани танқидий нуқтаи назардан қайта қўриб чиқиш, янги қонун ҳужжатларини қабул қилиш масаласи долзарб аҳамият касб этади. Дарҳақиқат, Юртбошимиз таъкидлаганидек: "Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик — жамиятимизнинг, бугунги ва келажак тараққиётимиз, фаровон ҳаётимизнинг мустақам таянчи бўлиши шарт".

Рустам РЎЗИЕВ,
ЎзР ФА ФХИ директори,
юридик фанлари доктори,
профессор

ТАДБИР

КОНЦЕПЦИЯНИ ЎРГАНИШГА БАҒИШЛАНДИ

Президентимиз Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг 2010 йил 12 ноябрда бўлиб ўтган қўшма мажлисидаги "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси" маърузасида илгари сурилган қонунчилик ташаббусларининг мазмун-моҳиятини аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида кенг тарғиб этиш мақсадида жойларда қатор тадбирлар ўтказилмоқда.

Қарши шаҳар ҳокимлигида бўлиб ўтган давра суҳбатида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг масъул ҳодимлари, Тошкент Давлат юридик институти профессор-ўқитувчилари, шаҳар ва туман

ҳокимлиги вакиллари, вилоят адлия бошқармаси мутасаддилари, маҳалла фуқаролар йиғинлари раислари ҳамда талаба-ёшлар иштирок этди.

Тараққиётнинг "Ўзбек модели" изчил амалга ошири-

МАЪНАВИЯТ

ТАРИХ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Хожи Барлос, Амир Темур, амир Кайковус (Туглуқ Темурхонга куёв эди) миллий озодлик кучларини бирлаштириш, мустақил давлат тузиш мақсадида жасорат кўрсатдилар. Балх ҳокими Амир Хусайннинг айби билан вазият оғирлашди.

Чигатойхондан фарқли ўлароқ, Туглуқ Темурхон ислом динига ўтганди. Шу сабабли у Мовароуннахрга келиб, Чингизхон ва Чигатойхон каби ваҳшийликлар қилмади, қишлоқ ва шаҳарларга ўт қўймади, юз минглаб аҳолини қатл этмади, ис-

ган манбалардан фойдаланиб ёзишча, Туглуқ Темурхоннинг ислом динига киришига ва хонлик тахтига ўтиришига ёрдам берган нуфузли беклардан бири амир Пўлодчи эди. (Ваҳоб Раҳмонов бу исми Буложи деб нотўғри олган). Амир Пўлодчи ва амир Тўлак иккаласи Туглуқ Темурхонни болалигида, ўлимдан қутқариб, тарбия қилганлигини Мирзо Хайдар бошланғич фасларда айтган. Амир Пўлодчининг уч укаси бўлиб, бири Лой жангида амир Хусайнни енгган амир Шамсиддин, бири – амир Қамариддин, бири – амир Шайх Давлат эди. Яъни, Қамариддин хонлар наслидан эмас. Шу сабабли, соҳибқирон уни тахтдан ағдариб, Чингизхон наслидан бўлган

нинг қўли билан келтирилари-ди”. Шеърый парчалар ҳам моҳирона, бадийяти сақланиб, таржима қилинган.

“Тарихи Рашидий” муаллифи “Бобурнома”да тилга олинган машҳур темурийлар Абу Саъид, унинг ўғиллари Султон Аҳмад, Султон Маҳмуд, Умаршайх Мирзолар (сўнгиси Бобуршоҳнинг отаси) ҳамда ватанимиз тарихида муҳим ўрин тутган Юнусхон ҳақида бошқа ҳеч қайси манбада учрамайдиган нодир маълумотларни беради. Мирзо Хайдар асарида жумладан, Юнусхоннинг болалиги, ўсмирлиги, етуқлиги, темурий подшоҳлардан (Шоҳрухдан, Абу Саъиддан) кўп яхшиликлар кўргани, ўз навбатида, Юнусхоннинг темурийлар учун қилган буюк хизматлари реал воқеалар асосида тасвирланган. Атоқли филолог, мумтоз адабиёт ва тарих билимдони Ваҳоб Раҳмонов “Тарихи Рашидий”га ёзган теран талқинларга бой сўзбошида таъкидлаб ўтганидай, Мирзо Хайдар асарида Юнусхоннинг ёшлигида отаси Увайсхон вафотидан сўнг Шоҳрух хузурида паноҳ ва ҳимоя топгани, Шоҳрух уни ўз устози бўлиш машҳур олим Шарофиддин Али Яздийга шоғирдликка

тида мўғул беклари унга қарши исён қилиб, уни тахтдан ағдариб, ўрнига Султон Саидхонни хон қилиб кўтаримиз деганларида, у кўнмаган. “Бобур подшоҳ мени ҳалокатдан қутқариб, тахтга ўтказди” деб, бу таклифни рад этган.

“Тарихи Рашидий”да ёзилишича ва Бобур номидига халқроқ илмий экспедиция раҳбари Зокиржон Машрабов китобга ёзган сўнгсўзда тўғри талқин қилишича, Мирзо Хайдарнинг отаси Муҳаммад Хусайн Мирзо (Юнусхоннинг куёви) Султон Маҳмудхон (Юнусхоннинг ўғли) билан жуда яқин дўст эдилар. Бу иккала хонзода Шайбонийхонга қарши жангда асир тушиб, ўлдирилган. Шайбонийхон темурийларни ҳам, Эрон сафавийларини ҳам, Юнусхон авлодларини – ўзининг чингизийларини ҳам назар-писанд қилмади, ўзини пайғамбарнинг ҳали-фаларидан ҳам баланд қўйиб, “халифату-р-раҳмон” (худонинг ўринбосари) деб улуғлар эди.

Мирзо Хайдарнинг бу нодир асарини форс тилидан ҳозирги ўзбек тилига Ваҳобжон Раҳмонов ва Янглиш Эгамова аниқ ва раво таржима қилганлар. Тадқиқотчи ва таржоман Ваҳобжон Раҳмонов китоб муқаддимасида асарни ҳақли равишда Саъдий “Гулистон”ига ва “Бобурнома”га қиёслади. Асарни, аслида “Бобурнома”нинг давоми дейиш мумкин.

“Тарихи Рашидий” муаллифи Алишер Навоийга ҳам қисқа таъриф беради: “Унинг туркийча шеърларининг шуҳрати Мулла Жомийнинг форсийча шеърининг шуҳрати билан тенг. У, Фоний тахаллуси билан Хожа

Бу тарихий маълумотлар “Темур тузуқлари”да ҳам, Низомиддин Шомий ва Али Яздийнинг “Зафарнома”ларида ҳам, “Бобурнома”да ҳам учрамайди. Яздий “Зафарнома”сида ва “Тузуқлар”да соҳибқирон ва бошқа маҳаллий амирлар ва бекларнинг вақтинча Туглуқ Темурхонга хизмат қилиши, у Мўғулистонга қайтиб кетганидан сўнг бу амирлар ва беклар хон қолдириб кетган Илёсхўжахон билан чиқишолмай, мўғул истилочиларига қарши бирлашиб, кураш бошлаши айtilган.

ВАТАН ТАРИХИНИНГ НОДИР ДУРДОНАСИ

МИРЗО ХАЙДАРНИНГ “ТАРИХИ РАШИДИЙ” АСАРИ ВА УНИНГ ТАРЖИМАСИ ҲАҚИДА

лом руҳонийларини таҳқирлашди, масжид, мадрасаларни отхонага айлантормади. Чигатой эса Абу Хафз Бухорий каби азиз-авлиёларни ҳўкиз ўрнида омонча қўшиб, қул қилиб ишлатган эди.

Жаҳонга машҳур буюк адабий, тарихий ёдгорлигимиз “Бобурнома”га муҳим воқеалари, тил-фазилатлари билан яқин турадиган Мирзо Хайдарнинг “Тарихи Рашидий” асарида Туглуқ Темурхон ҳаёти (болалиги, ёшлиги, мусулмонликка ўтиши) муфассал тасвирланган.

Бу тарихий маълумотлар “Темур тузуқлари”да ҳам, Низомиддин Шомий ва Али Яздийнинг “Зафарнома”ларида ҳам, “Бобурнома”да ҳам учрамайди. Яздий “Зафарнома”сида ва “Тузуқлар”да соҳибқирон ва бошқа маҳаллий амирлар ва бекларнинг вақтинча Туглуқ Темурхонга хизмат қилиши, у Мўғулистонга қайтиб кетганидан сўнг бу амирлар ва беклар хон қолдириб кетган Илёсхўжахон билан чиқишолмай, мўғул истилочиларига қарши бирлашиб, кураш бошлаши айtilган. “Тузуқлар”да ва “Зафарнома”да яна соҳибқироннинг Мўғулистон хони Қамариддинга қарши етти марта уруш қилгани тасвирланади. Аммо китобхонлар бу Қамариддиннинг қилганини яхши тасаввур қилолмайдилар.

Мирзо Хайдар китобида эса бу ҳақда муфассал маълумотлар берилди. “Тарихи Рашидий”нинг 16-фасли (боби) Илёсхўжахон ишининг ниҳоясига етгани, унинг вафотидан кейинги воқеалар: амир Қамариддиннинг “хокимият учун кураши ва уни тиклашнинг баёни”, деб аталади. Бу сарлавҳани сўнгги сўзлари тўғри таржима қилинган. Бу сарлавҳа форсчадан русчага тўғри таржима қилинган: “Завершение дел Ил-х-х-х хана и установление власти эмира Камариддина”. Ўзбекча таржимада гўё амир Қамариддин аввалроқ хон бўлгану, кимдир ундан ҳокимиятни тортиб олган, сўнг у яна курашиб, ҳокимиятни тиклаган бўлиб чиқади. Аслида бундай бўлмаган. “Тарихи Рашидий” муаллифи “Зафарнома”дан тўғри келтирилганидай, мўғул хони Илёсхўжахон Чинозда бўлган “Лой” жангидаги ғалабадан сўнг Самарқандни қамал қилади, аммо Самарқанд сарбадорлари шахарни қаттиқҳимоя қиладилар. Мўғуллар тарафда отлар ўлатдан қирила бошлади. Илёсхўжахон қамалдан воз кечиб, Мўғулистонга қайтади. Хоннинг кейинги тақдирини “Тузуқлар”да ва “Зафарнома”да маълум эмас. Мирзо Хайдар ўз давридаги мўғул тилида битил-

хонзодага олиб бермоқчи эди. Яна: Қамариддин жисман бақувват ва жуда золим эди. (“Этигининг кўнжига” етти яшар бола сикар эди”.)

Мирзо Хайдар бу ҳақда ёзди: “Зафарнома”да ёзилишича, у (Қамариддин) Илёсхўжахон вафотидан сўнг қўзғолган. Бу фикр мўғулларнинг ривоятига тўғри келмайди. Уша пайтда қули, мустақил хон бўлмагани учун амир Қамариддин юрагига йиғиб юрган бор аламларини юзага чиқарди. (Русча таржимада “ёвузлигини” деб тўғри олинган). Қулардан бир куни Қамариддин ўн саккизта хонзодани ўлдириб, ўзига “хон” ёрлигини ёпиштирди ва шу билан Мўғулистонда ишлар издан чиқди.”

Мирзо Хайдарнинг шу фикрларини ўқиганимизда Соҳибқироннинг чингизийлар салтанатида ҳам адолат ва тинчлик ўрнатишга жиддий эътибор берганлигини тушунамиз.

Мирзо Хайдар асарида яна кўпгина қимматли тарихий маълумотлар бор. Шулардан бири: “Туглуқ Темурхондан битта эми-зикли ўғил (Хизр хожа) қолган эди. Онасининг исми Мир Ого эди. Амир Қамариддин (бошқа хонзодаларни ўлдириб, бу чақалоқни ҳам ўлдириш мақсадида) қидириб топиш учун кишилар жўнатди. Яхши одамлар уларни (чақалоқ ва онасини) шундай беркитишар эдики, амир Қамариддиннинг одамлари топишолмасди”.

Таржимада яна баъзи тарихий исмларда ноаниқлик сезилади. Сарой Мулк – Бибиҳонимнинг амакиси амир Мусо Термиз хонзодаларидан Абдул-Маолий ва шайх Абу Лайс Самарқандий, Хизр Ясовурийнинг “Султон Абу Саъид ҳамда амир Зинда Чашм билан бирлашиб, Темурбекни йўқотмоқчи бўлади-лар. Бу фитна очилиб қолади. Темурбек ва сафдошлари буларни жазолайдилар. Лекин, Амир Темур амир Мусони Сарой Мулк хонимнинг амакиси бўлгани учун ва ўз қизини (Ого бегимни) унинг ўғлига унаштириб қўйгани учун, унга жазони енгиллаштиради. Таржимон Амир Темурнинг қизини русча таржимадаги каби Акабеги деб ёзади. Бизнингча, бу сўз Оқа ёки Ого бегим деб олингани яхши эди. (98-бет). Кейинги саҳифаларда эса машҳур аёллар исми Туман Ого, Дилшод (ого деб тўғри ёзилган.) Бошқа кўп ўринларда ҳам Ваҳоб Раҳмонов ва Янглиш Эгамованинг таржимонлик маҳорати сезилади. Нозик қочиримли сўзлар аниқ-равшан берилди: “Ўз оёғи билан (ихтиёрий) келмаган ҳар қандай бош бошқалар-

“Тарихи Рашидий”да ёзилишича ва Бобур номидаги халқроқ илмий экспедиция раҳбари Зокиржон Машрабов китобга ёзган сўнгсўзда тўғри талқин қилишича, Мирзо Хайдарнинг отаси Муҳаммад Хусайн Мирзо (Юнусхоннинг куёви) Султон Маҳмудхон (Юнусхоннинг ўғли) билан жуда яқин дўст эдилар. Бу иккала хонзода Шайбонийхонга қарши жангда асир тушиб, ўлдирилган.

бергани айtilган. Ёш Юнусхоннинг гўзалхулқ-одоби, илм-маърифатга чанқоқлигидан севинган устоз Яздий бундай байитни тўлқинланиб айтган экан:

Ҳой “Хатодан хон келди”
деб айтган инсон,
Уйинг қуйсир, бундай
дегин: “Жон келди, жон!”

Шоҳрух вафотидан сўнг (1449) Юнусхон устози Шарафиддин Али Яздий маслаҳати билан Шерозда, Шоҳрухнинг ўғли султон Иброҳим хузурида хизмат қилади. (Бу вақтда у 24-25 ёшларда эди). Кейинроқ Абу Саъид уни Самарқандга чакиртириб, меҳмон шарафига шохна зиёфатлар беради. Кейинчалик, Юнусхон Мўғулистонга бориб, сўнг Туркистон хони бўлиб, Тошкентда яшаганида ҳам султон Абу Саъид билан қариндошлик ипларини боғлаб, янада яқинлашди. “Тарихи Рашидий”да шу ҳақда Юнусхоннинг бундай сўзи келтирилган: “Султон Абу Саъид мирзо (мўғул хонлари билан) азалий адоватни янги дўстлик билан алмаштирди. Биз (Юнусхон) эса шу дўстликни қариндошлик ришталари билан мустаҳкамлаймиз”. Юнусхон султон Абу Саъиднинг уч ўғлига Султон Аҳмад мирзога, Султон Маҳмуд мирзога ва Умаршайх мирзога ўзининг уч қизини – ақлу ибода тенгсиз бўлган Меҳр Нигор хонимни, Султон Нигор хонимни ва Қутлў Нигор хонимни берди. Булардан Қутлў Нигор хоним – Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг онаси-дир. Юнусхоннинг хотини Эсон Давлат бегим эса Қутлў Нигорнинг онасидир, яъни Мирзо Бобурга она томонидан буви (катта эна) дир. Мирзо Хайдарнинг онаси Хўб Нигор хоним билан Бобуршоҳнинг онаси Қутлў Нигор хоним она-сингиллардир.

Қизиги шундаки, “Бобурнома”да ёзилишича, ёш Бобуршоҳга она томондан қариндошлари – мўғул хонларининг қўшнлари ёрдамга келганлар. Юнусхоннинг набираси Султон Саидхон шу қўшнлар бошлиғи эди. Хисорда ёш Бобур Шайбонийхон қўшнларининг қуршо-вида, оғир аҳволда қолган вақ-

Хофиз девонига назира (жавоб) тарзида девон тузган. Хожа Хусрав Дехлавийдан кейин “Дарёи аброр” (“Яхшилар дарёси”) қасидасига ҳеч ким Мир Алишер Навоийчалик жавоб ёзолмаган. Мирзо Хайдар шу ўринда Навоийнинг шу форсча қасидасидан бир байт келтирди:

Оташн лалэ-ки, тожи
хисравонро зевар аст
Ахаре бахри хаёли хон нухтан
бар сар аст.

Навоийнинг “Тухфатуд-афкор” қасидасини форс тилидан ўзбекчага атоқли навоийшунос олим ва шоир Абдуқодир Хайитметов моҳирона таржима қилган. Устоз, фидойи олим Абдуқодир акани эслаб, шу таржимадан парча келтирамиз:

Оташн лалэ шоҳларининг
тожига зевар зрур,
Хом хаёлин пишируда гўё
чўғ-ахсар зрур.
Шоҳи, пухта ўйламас умр
охирин Хисрав каби,
Мулки ҳайрон, шаҳри вайрон,
бир бузуқ кишвар зрур.
Зебу зийнат шоҳларнинг
савлатин барбод этар,
Шеър ҳам занжирга тушса
савлати камтар зрур.
Қил қаноат қақраган оғзинг
билан нам кўзингга,
Ким чидар ҳўлу қуруққа, шоҳи
баҳру бар зрур.

Мирзо Хайдар шу ўринда Алишер Навоийнинг барча олим у фозиларга ҳомиёлик қилганини, бунёдкорлигини, эл-юрт фаровонлиги учун қилган буюк хизматларини эслаб ўтади. Мирзо Хайдар ўзи ҳам шундай фозил, одил давлат арбоби бўлишга ҳаракат қилган. Қашмири жанг билан бир неча марта эгаллаб, яна эгаларига қайтариб бериши ҳам унинг дарёид буюк шахслигини кўрсатади.

Уламо, фузалоларимиздан Зокиржон Машрабов, Ваҳобжон Раҳмонов ёзган сўнгсўзда бу нодир асар ва унинг муаллифи Муҳаммад Хайдар Мирзо ҳаёти ва фаолияти теран илмий манбалар асосида чуқур ёритилган. Бизнингча маъзур нашр маданий ҳаётимизда катта воқеадир.

Маҳкам МАХМУДОВ,
ЎЗМУ докторанти

БОҚИЙ МЕРОС

МАҚОЛЛАР — ХАЛҚ ДОНИШМАНДЛИГИ

АЙРИМ ЁШЛАР УНДАН ЙИРОҚЛАШМАЯПТИМИ?

Ҳеч эътибор берганмисиз, катта ёшли бобо ва бувиларимиз ҳар бир гап ва насихатларида, албатта, халқ мақоли ёки иборасидан фойдаланади. Шунданми, уларнинг айтганлари ёдимиздан кўтарилмайдими, бобом фалон деганди, бувим шундай деганди, деб эслаб юрамиз. Лекин биз ёшлар халқимизнинг бой маданияти, айниқса, халқ оғзаки ижоди намуналаридан анча йироқлашиб кетаётгандекмиз.

Айрим тенгдошларимиз ноёб дурдоналаримиздан бири бўлган халқ мақоллари-дан ақалли бир-иккитасини ҳам тўлиқ айтиб беришолмайди. Бу биз ёшларни катта камчиликларимиздан бири, деб ўйлайман. Зеро, асрлар оша сайқалланиб, ўзида неча-неча аждоқларимизнинг ҳаётий тажрибасини мужассам этган пурмаёно мақолларимиз бизнинг ақл чироқларимизни ёқиб, бугунги ҳаётга теранроқ қарашга, мустақиллик моҳиятини янада чуқурроқ англашга, келажак сари янада дадил кадам ташлашимизга сабаб бўлиши, шубҳасиз.

Бир қариндошимиз бор. Илоҳи бўлса ҳар бир гапига халқ мақолларидан ишлатади. Ишлатганда ҳам жуда ўринли иш-

латади. Шунданми, гап-сўзлари ниҳоятда ихчам, чиройли ва ёқимли туюлади менга. Бир куни неваралари тўполон қилиб қолса “Бола ширин, ундан одо-би ширин”, дея танбёх берди-лар. Шунда бувиси дарров ўртага тушди: “Майли қўяверинг, болада, болалик уй – бозор, болалик - подшолик” деб ёнини олдилар.

Халқ мақоллари гапни бойи-тади, унга ранг беради. Бизда халқ мақоллари шунчалик кўпки, улар билан хоҳлаган гапимизни хоҳлаганча безаши-миз мумкин. У сўзимизни янада таъсирчан, янада мазмунли қилади.

Ҳеч нарса бежиз бунёд этилмайди. Ҳар бир нарсанинг яра-лиш сабаби бор. Шу жумладан халқ мақолларининг ҳам. Ис-

талган мақолни олинг, унинг замирида узоқ йиллик ҳаёт тажрибаси мавжудлигини кўрасиз. “Ер ҳайдасанг кўз ҳайда, куз ҳайдамасанг юз ҳайда”. Бу асло бир лаҳза ёки бир-икки йилда чиқариладиган хулоса эмас. Доно халқимиз деҳқончиликдаги узоқ йиллик кузатувлар, тажрибалар ва хулосаларни сак-кизтагина сўзда мужассам эта олган. Ҳатто атиги иккита сўздан иборат, лекин ўзида бир олам маъно-мазмунни мужас-сам этган мақолларимиз ҳам бор. Булар халқ мақолларининг нечоғли катта ижод намунаси эканлигидан ёрқин далолат беради.

Айрим тенгдошларимизнинг айтган гапи маъносиз ёхуд таъсирчан эмаслиги халқ мақол-ларидан беҳабарликларини ёки ундан фойдалана билмаслик-лари натижаси деб биламан. Фурсатдан фойдаланиб улар-ни оғзаки ва ёзма адабиёти-мизни кўпроқ ўқишга, ота-бо-боларимиз меросини янада чу-қурроқ ўрганиш ва эгаллашга даъват этаман.

Илҳом ЭШБОЕВ,
ЎЗМУ журналистика
факультети талабаси

ЎҚУВ

МАЪНАВИЯТЛИ ХАЛҚ ЕНГИЛМАС

Пойтахтнинг Миробод туманидаги 94-умумтаълим мактабида “Юксак маънавият — енгилмас куч” факультатив курслари ўқитувчилари учун “Миллий ғоя — бизнинг ғоя” мавзусида ўқув-амалий семинар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Миллий университети профессор-ўқитувчилари, “Ёш педагоглар мактаби” аъзолари, “Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси” кўрик-танловининг ғолиблари иштирок этган семинарда “Январь — тарих ва ҳуқуқ фанлари ойлиги” муносабати билан шаҳар умумтаълим мактабларида амалга оширилаётган ишлар таҳлил қилинди.

Республика Халқ таълими вазирлиги томонидан 2010-2011 ўқув йилининг иккинчи ярмида умумтаълим мактабларининг битирувчилари учун Ўртбошимизнинг “Юксак маънавият — енгилмас куч” асари асосида факультатив дарслар ўтилиши бошланди. Семинарда мактабларнинг миллий истиқлол ғояси, она тили ва адабиёт фани ўқитувчилари факультатив курснинг ўтилиш тизими, ишлаб чиқилган дарс режалари, ўқувчиларга бериладиган амалий топшириқлар ишланмаларини муҳокама

қилиб, бу курснинг синф хоналарида эмас, балки пойтахтимиздаги диққатга сазовор гўшалар, тарихий жойлар, халқимизнинг маданий обидалари жамланган музей ва истироҳат боғларида ўтказилиши-ни маълумлашди.

Йигилишда давлатимиз раҳбарининг “Юксак маънавият — енгилмас куч” асари ёшлар учун катта тарбиявий аҳамиятга эга эканлигини нафақат бутун жамоатчилик, балки жиддий ҳаётда давлат зиёлилари бирдек эътироф этаётганлиги ҳамда асарнинг тўб мазмун-моҳиятини таълим муассасаларида таҳсил олаётган ўқувчиларга мукамал тушу-нириш кераклиги хусусида

тўхталиб ўтилди.

Семинарда иштирок этган Мирзо Улуғбек, Бектемир, Сергели ва Миробод туманининг миллий истиқлол ғояси туркумига кирувчи фан ўқитувчилари “Маънавиятни шакллантирадиган асосий мезонлар”, “Интеллектуал бойликка интилиш — миллат ва давлат тараққиёти асоси”, “Миллий маънавият ва тарихий хотира”, “Ижодий тафаккур — юксак маънавият асоси”, “Миллий ғоя тарғиботи: педагогик механизм ва йўналишлар”, “Таълим — барқамол авлод тарбиясининг муҳим омили”, “Ўқувчи маънавиятини оширишнинг муҳим мезонлари” каби мавзуларда маърузалар қилишди.

ТАҚДИМОТ

ЭЪТИРОФГА ТАШНА ҚАЛБЛАР

Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан тасвирланган ёшларнинг ижод намуналари жамланган “Олтин кўприк” китобининг тақдимот маросими ўтказилди.

— Қўлингиздаги тўпلام ёшлиқлар бегубор, самимий қалб туйғуларидан жам бўлди. Қалб туйғуларини назм бўлиб, наср бўлиб қозғаша тўқилди, дейди китобни тузувчи Маъсума Аҳмедова. — Ушбу китоб катта адабиётга бўлган эътиқод, меҳр-муҳаббатнинг илк изҳори бўлди. Тўпلامни юксак баҳолашдан йироқмиз. Ахир, чиндан ҳам тетапоя қилиб бораётган гўдақдан учқур одам одимини талаб қилиб бўлмайди. Лекин аша шу тетапоя қадамлар кишига завқ бахш этади, умид бахш этади. Катта адабиётимизга

хос кўҳна, айна пайтда янги туйғулар, янги нафас, янгича сурур билан асар бўлиб ўзини намоеён этаётгани кишини севинтиради.

Тақдимотга таширф буюрган таниқли ижодкорлар ёш шоирларимиз шеърини гулдастаси, наср бобида эса ёшлар танлаган мавзулар, инсон характери чизгилари ва манзараларидан бино бўлган ҳикоялар ўқувчини бефарқ қолдирмаслигини таъкидладилар. Шунингдек, тадбирда сўзга чиққан “Жаҳон адабиёти” журналининг бош муҳаррири ўринбосари Мирпўлат Мирзо ёш

таржимонларимизнинг жаҳон адабиёти намуналаридан ўзбек тилига ўтирган ҳикоялари орқали бадий таржима мактаби янгича оҳанглари билан жонланаётганига эътибор қаратди.

Таниқли ёзувчилар тўплам иштирокчилари ҳали катта ижодкорлар бўлиб, ўзларини тўла намоеён этиб, том маънодаги бадий мукамал асарлар яратишга умид билдиришди. Ижодкор таржимонлар ҳам келажакда адабиётимизни жаҳон адабиёти дурдоналари билан ва ақсинча, жаҳон адабиётини ўзбек адабиётининг ажойиб асарлари билан бойитишларидан умидвор эканликлари билдиришди. Бир сўз билан айтганда, уларни адабиётга хизмат қилувчи куртаклар, дея аташди.

“Туркистон-пресс”

НИГОХ

● **СОҒЛИК-БОЙЛИК****ЗАҲАРЛАНИШДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ**

Ҳар бир касалликнинг кўпаядиган, кўпчиликдаги ўз вақти борки, буни билиб олиш назаримизда ҳеч кимга монелик қилмайди. Шундай касалликлардан бири ботулизм бўлиб, ундан эҳтиёт бўлиш кишининг ўзига ва яқинлари эҳтиёткорлигига ҳам боғлиқдир.

Ботулизм касаллиги овқатдан заҳарланишнинг энг оғир тури ҳисобланиб, микроблар сут, гўшт маҳсулотларидан тайёрланган, бирор муддат туриб қолган ёки бузилиб қолган консерва маҳсулотларидан кўпаяди. Касаллик икки кун ичида намоён бўлиб, у организмда саккиз-ўн кун давом этиши мумкин. Мазкур хасталикка йўлққан кишининг кўнгли айниб, қайт қилиши, ҳолсизланиши, кўзи хираланиши, диплопия (нарсалар иккита бўлиб кўриниши) ҳолати, ютиш ва гапиришнинг сусайиши кўзатилади. Қорин соҳасида оғриқ пайдо бўлиб, ич кетади ва мушаклар заифлашади. Ботулизм юрак қон-томир ва асаб тизимининг фаолиятини издан чиқаради, агар вақтида шифокорга мурожаат этилмаса, оғир оқибатларга, баъзи ҳолларда эса ўлимга ҳам олиб келиши мумкин.

Касаллик аломатлари пайдо бўлган беморга то шифокор етиб келгунга қадар кўпроқ суқоқлик ичириш фойдали бўлиб, унга қарши зардоб фақат шифона шароитида берилади. Уй шароитида эса турфа мева ва сабзавот маҳсулотларини консервлаш ишларида ҳаммаша сифатли маҳсулотлардан фойдаланиш, гигиена қоидаларига қатъий амал қилиш ва уларни банкларга жойлашда кўпроқ ювиш ва қайнатиш тавсия этилади. Қопқоғи кўтарилиб қолган консерва маҳсулотларини ёки узоқ вақт туриб қолган (масалан, турли тантаналардан кейин ортиб қолган) озиқ-овқатларни истеъмол қилиш манъ этилади. Сотиб олинган дудланган балик, тузламаларнинг яроқлилик муддатларига эътибор бериш, ишлаб чиқарилган вақти кўрсатилмаган истеъмол буюмларини олмаслик ёки сотувчидан бунинг сабабини сўраш кишида савдо маданияти билан бирга, истеъмолчилик ҳуқуқини ҳимоя этишни ҳам шакллантиради.

Наргиза АСАДОВА

Мамлакатимизда истиқлол йилларида соғлом ва баркамол авлодни тарбиялаш, вояга етказиш масаласига устувор вазифа сифатида қаралмоқда. Ёш авлод келажаги ҳақида қайғуриш, уларнинг сифатли таълим олишлари учун барча шарт-шароитларни яратиш, юрти-мизда олиб борилаётган кенг миқёсдаги ислохотлар жараёнида уларнинг ролини янада кучайтиришга катта эътибор қаратилмоқда. Бузунги кунда Сирдарё вилоятида 52 та касб-ҳунар коллежи ва академик лицей фаолият кўрсатаяпти. Ушбу таълим масканларида 87 та йўналиш бўйича 40 минг 100 нафар ёшлар таълим олаётир.

Таълим масканларида келажагимиз эгаларининг чуқур билим ва истеъдод соҳиби сифатида камол топишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Гулистон педагогика, Мирзаобод ижтимоий-иқтисодий, Сайхунбод саноат, Боевот агросаноат, Ширин энергетика, Сирдарё саноат касб-ҳунар коллежлари замонавий архитектура талаблари даражасида бунёд этилган. Кенг ва ёруғ машғулот хоналарида, спорт заллари ва спорт майдончаларида келажагимиз эгалари учун барча шарт-шароитлар яратиб берилган.

Вилоятимизда ёш авлоднинг ҳар томонлама соғлом, билимли ва меҳнатсевар қилиб тарбиялашга катта эътибор қаратилмоқда, дейди вилоят ўрта махсус касб-ҳунар таълими билан бирлашган касаба уюшмаси кўмитаси раиси Рустам Абдусаломов. Ёшларимизнинг ҳар томонлама етук, билимдон ва касб-ҳунар эгаси қилиб етиштирилиши учун имконият ва шарт-шароитлар етарли.

Гулистон шахрининг «Маданият» маҳалласи ҳудудида замонавий кўринишда қад ростлаган 2-академик лицей ўтган йили барпо этилди. Ушбу таълим маскани биноси шахарга ўзгача чирой бағишлаб турибди. Икки қаватли замонавий, кенг ва ёруғ ўқув

● **ТАЪЛИМ****БАРКАМОЛ ФАРЗАНДЛАР****ЭНГ КАТТА БОЙЛИГИМИЗ**

хоналари, фан кабинетлари-га эга бўлган бу таълим масканида айни кунда 600 нафар ўқувчи билим олмоқда.

Билим даргоҳи замонавий ўқув-лаборатория жиҳозлари, компьютер, лингафон хоналарига эга. Бу эса ўқув жараёнининг юқори савияда ўтишига хизмат қилмоқда, дейди лицей директори Комилжон Ҳожимуродов. Ўқувчиларимиз чуқурлаштирилган таълим асосларини кунт билан ўрганмоқдалар.

Вилоятдаги ўқув юртларини тамомлаётган ёшларнинг етарли билим ва малакага эга бўлишида ишлаб чиқариш қорхоналари билан йўлга қўйилган амалий ҳамкорлик ижобий самара бераётир. Ўқувчилар шартнома асосида ишлаб чиқариш амалиётига жалб этилмоқда. Қувонарлиси шундаки, кўпчилик йигит-қизларнинг келгуси иш жойи ҳам тайин экан. Ширин шаҳридаги энергетика касб-ҳунар коллежиде бу борада яхшигина тажриба тўпланган. Ушбу коллеж ўқувчилари амалиётни асосан шаҳардаги Сирдарё ИЭС қорхонасида ўтайдилар. Амалиёт-

ни ўтаб бўлган барча битирувчилар тўппа-тўғри шу ерга ишга жойлашмоқда. Гулистон шаҳридаги тиббиёт коллежини тамомлаган 954 нафар битирувчи эса вилоятдаги соғлиқни сақлаш муассасаларида амалиётни муваффақиятли ўтаб, шу ерда доимий иш ўринларига эга бўлишди.

Ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш, уларни Конституция ва қонун ҳужжатларига ҳурмат руҳида тарбиялаш йигит-қизларда эркин фикрлаш қобилиятини ўстириш мақсадида таълим масканларида турли кўрик-танловлар, викториналар, беллашувлар мунтазам равишда ўтказиб келинмоқда. Жумладан, таълим муассасаларида репродуктив саломатлик ва соғлом оилани шакллантириш, соғлом турмуш

бозари, «Соғлом она – соғлом бол» ҳаракати мазмун-моҳиятини ўқувчилар онгига етказиш мақсадида жойларда тиббиёт ходимлари, малакали мутахассислар томонидан кўплаб учрашув ва давра суҳбатлари ўтказилди. «Турмуш қорраҳалари», «Эрта турмуш

қуришнинг оқибати», «Никоҳ ва тиббий кўрик» каби мавзуларда ўтказилган давра суҳбатлари ёшлар учун фойдадан холи бўлмайди. Шунингдек, ҳуқуқ-тартибот идоралари билан ҳамкорликда ўтказилган «Одам савдоси – қуллик балоси», «Огоҳлик – давр талаби», «Алданиб қолма», «Қулликка рози бўлма» каби мавзуларда ўтказилган тадбирлар ҳам ёшларимизнинг ҳуқуқий онгини ошириш, уларни огоҳликка чақиришда катта рол ўйнайди.

Узлуксиз таълимнинг муҳим босқичи бўлган касб-ҳунар коллежлари фарзандларимизнинг ўзи ёқтирган касб-ҳунар сирларини эгаллашларида, энг муҳими, ҳаётда ўз ўринларини топишларида асосий омил бўлиб хизмат қилмоқда. Таълим муассасаларида эртанги кунимизнинг бунёдкорлари бўлган баркамол, етук инсонлар камолга етмоқда. Жамият тараққиётига муносиб ҳисса қўшадиган салоҳиятли кадрлар бизнинг асосий бойлигимиздир.

Анорбой НОРҚУЛОВ,
«Milliy tiklanish» мухбири

РЕКЛАМАНИНГ УЧ МУҲИМ АСОСИ**НАЗАРИЯ ВА АМАЛИЁТ УЙҒУНЛИГИ**

Сеvimли газетамиз «Миллий тикланиш»нинг шу йил 5 январь сониде чоп этилган «Реклама тили» сарлавҳали мақола бўлғуси журналистларда катта қизиқиш уйғотди. Шунинг айтиши жоизки, рекламани ОАВда ёритиш журналистлар фаолиятининг бир қисмига айланиб бораётган экан, бу борада аввало назарий ва ҳуқуқий билимларимизни янада мустаҳкамлаб боришимиз зарур экан.

Сўнгги йилларда юртимизда рекламалар ўзига хос ижтимоий воқеаликка айланмоқда. Оммавий ахборот воситаларида, кўча-кўйда, жамоат жойларида рекламалар барчанинг эътиборини ўзига жалб этаётгани шубҳасиз. Айтиш жоизки, тараққий этган давлатлардаги сингари мамлакатимизда ҳам реклама – тараққиёт омилларидан бири бўлиб хизмат қилади.

Рекламаларни янада оммабоп қилиш, замон талаблари даражасида тақдим этиш учун унинг уч муҳим асоси доимий эътиборда бўлиши талаб этилади. Биринчиси, ҳуқуқий асоси. Яъни, 1998 йил 25 декабрда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг «Реклама тўғрисида»ги Қонуни. Унга турли йилларда, жумладан, 2010 йил 17 сентябрда ҳам қатор ўзгариш ва қўшимчалар киритилган. Иккинчиси, назарий асоси. Учинчиси, бу борадаги халқаро тажрибалар ва амалиёт.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети журналистика факультети профессори, сиёсий фанлар доктори Мухаммад ал-Бухорийнинг яқинда «Университет» нашриётида чоп этилган қарийб 14 босма табоқдан иборат «Рекламашунослик ва халқаро жамоатчилик билан алоқалар» («Рекламоведение и международные связи с общественностью») номли қўшимча таълим қўлланмасида рекламанинг айна ашу асослари кенг ёритилган.

Назарий ёшлар фикрича, реклама соҳасини янада ривожлантиришда бу борада ҳам жамоатчилик билан алоқаларни йўлга қўйиш фойдадан холи бўлмайди. Яъни, ҳар бир рекламани оммага тақдим этишдан аввал тор доирада тақдимот (кўргазма шаклида) маросимини ўтказиб, бу ҳақда мутахассислар, жамоатчилик вакиллари билан муносабатларни янада такомиллаштиришда муҳим қадам бўлди. Бинобарин, «Реклама тўғрисида»ги қонуннинг 6-моддасига қўйишнинг қўшимча қилиниши мумкин бўлган хорижий сўз ва иборалардан фойдаланиш; маҳсулот давлат органидан ёхуд уларнинг мансабдор шахслари томонидан маъқулланганлигини кўрсатиш; иштирок этиш учун муайян маҳсулотни олиш шарти қўйилган рағбатлантирувчи лотерея, танлов, ўйин ёки шунга ўхшаш бошқа тадбир ўтказишнинг тадбирнинг ташкилотчисини, уни ўтказиш қоидалари ва муддатларини, бундай тадбир ҳақидаги ахборот манбаини, муқофотлар ёки ютуқлар миқдорини, уларни олиш муддатлари, жойи ва тартибининг кўрсатмаган ҳолда реклама қилиш; маҳсулотни товар белгиси ёки хизмат белгиси билан адаштириб юбориш даражасида бир хил ёхуд унга айнаан ўхшаш бўлган бошқа маҳсулотнинг рекламаси кўринишида реклама қилиш таъқиқлангани эътиборга моликдир. Қонуннинг 23-моддасига киритилган ўзгаришларга мувофиқ реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун реклама берувчи, тайёрловчи ва тарқатувчиларнинг жавобгарлиги янада аниқлаштирилди.

Журналистика нуқтаи назаридан қаралганда, реклама ҳам ўзига хос информация ҳисобланади. У муайян мавзуда, яъни, товар ёки хизмат турлари ҳақида ахборот беради. Рекламанинг ижтимоий, маънавий ва маърифий вазифалари ҳақида сўз юритар экан муаллиф бу борада қатор халқаро ташкилотлар томонидан амалга оширилаётган ишларга эътибор қаратади. Бозор иқтисодиёти шароитида рекламалар ишлаб чиқариш соҳаларининг ўзвий, таркибий қисмига айланмоқда. Бу соҳаларни бугун маркетингсиз тасаввур этиш қийин. Қўлланманинг 3-бобида рекламанинг айнаан маркетинг соҳаси билан ҳамбарчас томонларига

алоҳида эътибор қаратилади. Унда маркетинг тушунчаси, функциялари, бошқарув жараёнидаги вазифалари, ахборот бериш тизими, концепцияси ва бошқа жиҳатлари илмий таҳлил этилгани эътиборга моликдир. Турли маҳсулотлар ишлаб чиқаришнинг кенгайиши, бу борада рақобатнинг кучайиши, маҳсулот ва хизмат кўрсатиш турларининг кўпайиши жараёнида маркетингнинг ўрнини илмий жиҳатдан пухта билиш фойдадан холи бўлмайди.

Юқорида таъкидлаганимиздек, реклама соҳасида тегишли қонунларга амал қилиш фойдадан холи бўлмайди. Қўлланманинг 4-5-бобларида Ўзбекистон Республикасининг «Реклама тўғрисида»ги ҳамда «Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида»ги қонунларнинг назария ва амалиёт билан уйғунлиги ҳақида сўз юритилган. Чунончи, Ўзбекистон Республикасининг «Реклама тўғрисида»ги (1998 йил 25 декабрь) қонунини мамлакатимизда реклама соҳасида рақобатнинг нотўғри усулларида фойдаланишни таъқиқлаб, бу соҳада истеъмолчиларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва манфаатларини кафолатлайди. Қўлланмада рекламанинг ана шу ҳуқуқий асоси теран таҳлил этилган.

Шу ўринда айтиш жоизки, яқинда қабул қилинган «Реклама тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ҳамда Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 1781-моддасига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун реклама тизимидеги ҳуқуқий муносабатларни янада такомиллаштиришда муҳим қадам бўлди. Бинобарин, «Реклама тўғрисида»ги қонуннинг 6-моддасига қўйишнинг қўшимча қилиниши мумкин бўлган хорижий сўз ва иборалардан фойдаланиш; маҳсулот давлат органидан ёхуд уларнинг мансабдор шахслари томонидан маъқулланганлигини кўрсатиш; иштирок этиш учун муайян маҳсулотни олиш шарти қўйилган рағбатлантирувчи лотерея, танлов, ўйин ёки шунга ўхшаш бошқа тадбир ўтказишнинг тадбирнинг ташкилотчисини, уни ўтказиш қоидалари ва муддатларини, бундай тадбир ҳақидаги ахборот манбаини, муқофотлар ёки ютуқлар миқдорини, уларни олиш муддатлари, жойи ва тартибининг кўрсатмаган ҳолда реклама қилиш; маҳсулотни товар белгиси ёки хизмат белгиси билан адаштириб юбориш даражасида бир хил ёхуд унга айнаан ўхшаш бўлган бошқа маҳсулотнинг рекламаси кўринишида реклама қилиш таъқиқлангани эътиборга моликдир. Қонуннинг 23-моддасига киритилган ўзгаришларга мувофиқ реклама тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун реклама берувчи, тайёрловчи ва тарқатувчиларнинг жавобгарлиги янада аниқлаштирилди.

Азиза УСМОНОВА,
Шаҳноза МЎМИНОВА,
ЎЗМУ журналистика
факультети
1-босқич магистрантлари

Credit Standard Bank● **БАНК ХИЗМАТИ****“КРЕДИТ-СТАНДАРТ» БАНК****ОЗИҚ-ОВҚАТ ВА НООЗИҚ-ОВҚАТ ТОВАРЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ ҚОРХОНАЛАРНИ ЖОРИЙ ЙИЛДА ҲАМ МОЛИЯВИЙ ЖИХАТДАН ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАЙДИ**

хукумат қарорлари амал қилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 26 январда қабул қилинган «Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ички бозорни тўлдириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори ана шулар жумласидандир. Қарорда республика аҳолисининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини барқарор таъминлаш, ички истеъмол бозорини мамлакатимизда ишлаб чиқарилган озиқ-овқат маҳсулотлари билан бекаму-қўст тўлдириш, асосан кишлоқ жойларда замонавий, юқори унумли техника ва технологиялар билан жиҳозланган қайта ишловчи иҳчам қорхоналарни жадал барпо этиш, шу асосда янги иш жойларини шакллантириш, кўпроқ одамларни иш билан таъминлаш, уларнинг даромадлари ва фаровонлик даражасини

ошириш мақсад ва вазифалари белгиланган. Очик акционерлик тижорат «Кредит-Стандарт» банки томонидан 2010 йил давомида Ўзбекистон Республикаси Президентининг ушбу қарори доирасида 24.2 млрд.сўм миқдориде кредитлар ажратилди. Масалан, аҳолини ўсимлик ёғи билан таъминлаш даражасини янада ошириш мақсадида қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 22 июлдаги «Бразилия Федератив Республикасида соя дони олиб келишни ташкил этиш ва уни қайта ишлаш тўғрисида»ги қарори асосида ёғ-мой саноат уюшмаси таркибига кирувчи иккита қорхонага 8 фоизли имтиёзли 7.9 млрд.сўмлик кредит ажратилди. Бунинг натижасида республика аҳолисини юқори сифатли ўсимлик ёғи билан таъмин-

лашга эришилди. Бундан ташқари «Кредит-Стандарт» банки томонидан 2010 йил давомида рақобатбардор, юқори сифатли ноозик-овқат истеъмол товарлари ишлаб чиқариш кўпайтириш ва турларини кенгайтиришни рағбатлантириш, ички истеъмол бозорини янада тўлиқроқ бойитиш, тайёр ноозик-овқат товарлари ишлаб чиқарувчи янги маҳаллий қорхоналарни ташкил этиш ҳамда мавжудларини модернизациялаш, техник ва технология жиҳатдан қайта жиҳозлаш, бунинг асосида аҳоли бандлигини таъминлаш, инсонларнинг даромадлари ва фаровонлик даражасини ошириш мақсадида қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 28 январдаги «Маҳаллий ноозик-овқат истеъмол товарлари ишлаб чиқариш кенгайтирилишини рағбатлан-

тириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори асосида 4.7 млрд.сўмлик кредит ҳамда лизинг хизматлари кўрсатилди. Жумладан, банк томонидан Самарқанд филиали мижозига берилган узоқ муддатли 4.4 млрд.сўмлик лизинг хизмати воситасида Бельгия, Франция ва Германия давлатидан 8 хилдаги рангли гилам маҳсулоти ишлаб чиқарадиган, юқори сифатли, янги технология ускунаси мажмуаси келтирилди. Банк ана шу йўналишдаги хизматларини жорий «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили»да ҳам давом эттиришни режа қилган.

Эркин СОБИРОВ,
Корпоратив кредитлаш
ва лизинг вақармаси
бошлиғи вазифасини
бажарувчи

ТР

Бу борада бир қанча Президент фармони ва

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

● БИЗНИНГ ШАРҲ

2011 йил ҳам ўтган йиллардаги каби инсонни жиддий синовдан ўтказяпти. Турли қитъаларда давом этаётган тинимсиз ёгингарчиликлар одамзотнинг табиат олдидagi оғизлигини яна бир қарра намойён этмоқда. Табиат инжиқликлари бир вақтнинг ўзидa Австралия, Бразилия, Шри-Ланка, Покистон, Хитой Халқ Республикаси, Ҳиндистон инфратузилмасига ўз таъсирини ўтказмоқда.

Мутахассисларнинг фикрича, табиат катаклизмлари инсон қўли билан бунёд этилган минг-минг йиллик тарихга эга қадимий ёдгорликлар, асори-атиқаларга ҳам ҳаддан ташқари зиён етказмоқда. Ҳўш, бунинг олдини олиш мумкинми? Олимларнинг фикрича, маданий ёдгорликларни асл ҳолидек сақлаб қолишнинг имконияти мавжуд. Бунинг учун эътибор, ҳафсала, хоҳиш-истак бўлиши керак. Озгина ҳафсаласизлик қилиндими, гишт қолиддан қўганидек, уни қайта тиклаб бўлмайди.

Шу ўринда жаҳоннинг ўнлаб давлатларида маданий ёдгорликларнинг давлат муҳофазасига олингани кишини қувонтиради. Масалан, Ҳиндистонда минглаб зиёратгоҳлар мавжуд. Тожмаҳал мажмуаси ўз маҳобати, шухрати билан алоҳида ажралиб туради. Кучли мавсумий муссон ёмғирлари ҳам унинг тароватига заррача тасирини ўткази олмапти. Мамлакатимизнинг Самарқанд, Бухоро, Хива, Шахрисабз каби қадимий шаҳарларидаги обидалар ҳам қайта таъмирланиши натижасида улар минглаб ажнабий сайёҳларнинг эътиборини ўзига тортиб келмоқда.

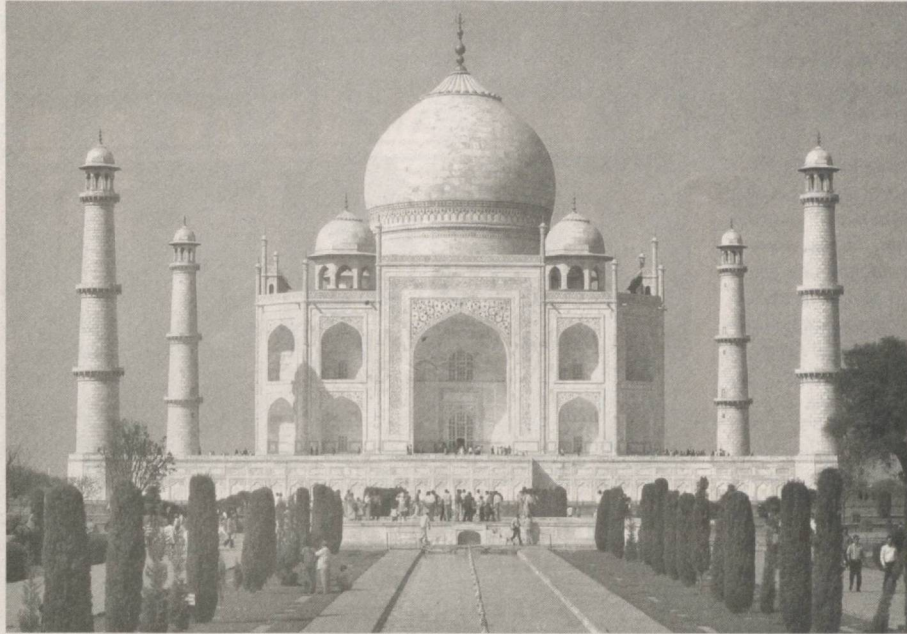
1972 йилда ЮНЕСКОнинг Бутунжаҳон мероси Конвенциясига асос солинган бўлиб, 21 мамлакат вакиллари ҳайъат аъзолари таркибидан ўрин олган. Таркиб ҳар олти йилда ўзгариб туради. Бутунжаҳон маданий мероси қўмитаси ҳар йили Конвенцияга аъзо мамлакатлар тавсияси билан янги маданий мажмуалар рўйхатини янгиллаб боради. ЮНЕСКОнинг Бутунжаҳон рўйхатига 146 та мамлакатдаги 890 та мажмуалар киритилган бўлиб, улар орасида 689 та маданий, 176 та табиат ва 25 та шунга ўхшаш масканлар мавжуд. Ҳар йили ушбу маданий ёдгорликларни сақлаб қолиш, таъмирлаш ишлари учун 4 миллион АҚШ долларидан ортиқ маблағ сарфланади.

Таъкидлаб ўтилганидек, табиий офатлар маданий ёдгорликларга жиддий зиён етказайтир. Узоқ тарихга мурожаат қиладиган бўлсак, милотдан

аввалги 79-йилда қадимий Римдаги Помпей шаҳри Везувий вулканининг ҳаракатга келиши оқибатида батамом вайрон бўлди. Помпей ЮНЕСКОнинг маданий мероси рўйхатида туради. Помпейдаги "Гладиаторлар уйи" олимларнинг фикрига кўра, муқаддам жангариларнинг машғулот ўтказиш маскани ҳисобланган. У яқин-яқингача икки минг йил давомида ўз қўриқлигини йўқотмаган. Иккинчи жаҳон уруши йилларида ҳам ушбу иншоот ҳаво ҳужумига тутилган. 1940 йилларнинг охирида қайта таъмирланди. Ҳозирга қадар бино деворидаги қадимий Рим ўймакорлиги санъати сақланиб қолган. Лекин тан олиш кераки, унинг ҳолати аввалгидек эмас. Хориж матбуотида ёзилганидек, кучли ёгингарчиликлар натижасида бинога ҳам жиддий зарар етди. Унинг деворлари қулаб тушган. Бинони аввалги ҳолатида сақлаш мумкин экан. Фақат бумёморий ёдгорликка етарли даражада эътибор берилмаслиги оқибатида уни сув босган, бу эса бинонинг қулаб тушишига сабаб бўлган. Помпей очиқ музей шаҳри сифатида эътироф этилади. Ҳар йили бу археологик мажмуага икки ярим миллиондан ортиқ сайёҳ келиб кетади. Бундан икки йил муқаддам махсус комиссия қарори билан бу ерда фавқуллода ҳолат жорий этилиб, 12 ой давомида мажмуага сайёҳларнинг кириши тўхтатилди.

Помпей Стабия, Геркуланун шаҳарлари Везувий вулканининг ўғиноши оқибатида вайрон бўлди. Помпей вулкон кратеридан 9,5 километр олисликда жойлашган бўлиб, қайноқ лавалар отилиши оқибатида шаҳар 5-7 метр қалинликдаги кул остида қолиб кетди. 20 минг аҳолига эга шаҳарнинг икки минг нафар фуқароси ҳаётдан кўз юмди. Ушбу воқеадан сўнг Помпей "Улик шаҳар" сифатида эътироф этила бошланди.

Помпейдаги тарихий ёдгорликларнинг сув тошқини оқибатида вайронага айланиши мамлакатдаги музей, галерея ва архитектура ёдгорликлари хо-

ТАБИАТ ВА ИНСОНИАТ МУВОЗАНАТИ

ЖОРИЙ ЙИЛДА КУЗАТИЛАЁТГАН ТУРЛИ ТАБИЙ ОФАТЛАР ТАРИХИЙ ОБИДАЛАР, МАДАНИЙ МЕРОСЛАРГА ЖИДДИЙ ЗАРАР ЕТКАЗМОҚДА

димларининг норозилик намойишларини ўтказишига олиб келди. Улар ҳукуматнинг маданият соҳасига сарфлаётган маблағнинг қисқартирилишидан ўз норозиликларини ифода этишди. Ана шу мақсадларни амалга ошириш учун ўз йил давомида жуда кам миқдорда — 380 миллион доллар маблағ ажратилиши кўзда тутилган. Демократик партия аъзоси Луиза Босса ҳукумат ва маданият вазири Сандро Бондининг ўз хизмат вазифасига совуққонлик билан қараётганлигини танқид қилган. Помпейнинг ҳозирги ҳолати ҳақида танқидий фикрлар билдирилган пайтда Бонди ўзига қўйилган барча айбонларни инкор этиб, ўз ҳодимларини ҳимоя қилишга тушди. Помпей ҳокими Клаудио Алессио бино қулаб тушишининг олдини олиш мумкин эди, лекин бу лоқайдлик туфайли содир бўлди, дея йўл қўйилган хатоларни тан олган. Собиқ маданият вазири Франческо Рутелли эса Помпей воқеаси Италия обрў-эътиборига тузатиб бўлмас зиён етказгани, бу, албатта, мамлакатга келаётган сайёҳлар оқимидаги салбий таъсирини кўрсатади, деб айтган. Шу кунларда Италияда маданий ёдгорликларни хусусий мулк

эгалари ихтиёрига топшириш масаласи ўртага қўйилмоқда. Шу жумладан, вулкондан вайрон бўлган қадимий Помпейни ҳам. Бунга ҳукуматнинг асори-атиқаларни асл ҳолида сақлаб қолиш учун етарли даражада маблағга эга эмаслиги сабаб қилиб кўрсатилмоқда. Италия президенти Жоржио Наполитано Помпейдаги воқеалардан воқиф бўлгач, италиялик ҳар бир фуқаро ана шу воқеа учун бирдек масъул эканлигини эслатиб ўтган. Бош вазир Сильвио Берлускони ҳам муҳолиф кучлар томонидан танқидга учради. Ҳукумат раҳбарини мамлакат тарихий меросига ҳушӣ йўқ раҳбар сифатида талқин эта бошладди.

Помпей каби Афинадаги машҳур Акрополь ҳам узоқ тарихга эга. Пойтахт Афинага ташриф бурюрган ҳар бир сайёҳ, албатта, Акрополни зиёрат қилимай қайтмайди. Кўпчилик бу ерга қиш ва баҳор фаслларида боришни одат қилган. Акрополь "юкори шаҳар" маъносини англатади. Унинг баландлиги 25, эни 15 метрни ташкил этади. Акрополь қурилиши милотдан аввалги 447 йилда бошланиб, 438 йилда нияҳосига етказилган. XIX аср охирида муариф Панагиотис Каввадиас бошчилигида олиб борилган

қазилма ишлари чоғида Афинадаги Акрополь ёдгорликлари атроф-муҳит таъсири остида жиддий талофат кўрганлиги аён бўлди. 1975 йилда Греция ҳукумати Акрополни тиклаш бўйича қарор қабул қилди. XX аср давомида Акрополь қўлаб табиий офатларни бошидан кечирди. Ёнғин, сув тошқини ва зилзилаларга бардош берди. Ҳатто, ҳарбий ҳаракатлар чоғида ҳам душман Акрополни четлаб ўтмади. Маданий ёдгорликларни муҳофаза қилиш борасида Нидерландия қироллигида ўзига хос тажриба тўпланган. Бу ерда шимодий денгиздан қўтилаётган муқаррар кучли сув тошқинларидан муҳофаза қилиш мақсадида 67 та ҳудудда 400 тадан ортиқ махсус дамбалар қўрилган. Бироқ, ушбу тўсиклар ҳам қироллик ҳудудини табиий офатдан асрашга ожизлик қилди. 1953 йилнинг 1 февралда кучли тўлқинлар барча таянч дамбаларини бузиб юбориши натижасида Нидерландия ҳудудининг 10 дан бир қисми сув остида қолди. Голландияликлар 9 ой давомида тошқин билан олишиб, соҳилдаги қатор музейлар, маданий ёдгорликлар, асори-атиқаларни асраб қолишга муваффақ бўлишди.

Азизжон ПУЛАТОВ

ДУНЁДАН ДАРАКЛАР

Аэропорлда кўпоровчилик

Россия Соғлиқни сақлаш вазирлиги тарқатган маълумотларга қараганда, Москвадаги Домодедово халқаро аэропортида юз берган портлаш оқибатида 35 киши ҳалок бўлган, юздан ортиқ одам турли даражадаги тан жароҳати олган.

Расмийларга кўра, террористлар томонидан аэропортнинг юклар олинadиган ҳудудида портлаш содир этилган. Ҳозир Москвадаги Внуково ва Шереметьево аэропортларида ҳам назорат кучайтирилган, барча юклар жиддий текширилмоқда. Ўтган йилнинг мартада ҳам Москва метросида юз берган портлашда 40 киши ҳалок бўлганди.

Энг кўп автомобиль

Хитой жаҳон бозорида 2010 йилда энг кўп автомобиль сотган мамлакатлар сирасига кирган.

Маълумотларга кўра, Чин ўтган йили 2009 йилга нисбатан 18 фоиз кўп, яъни 13,8 миллион дона машина сотган. АҚШ эса бу борада иккинчи ўринни эгаллаган — 11,6 миллион дона автомобиль сотилган. Эслатиб ўтамиз, Хитой 2009 йилда ҳам 13,5 миллион дона машина сотиб, жаҳон бозорида биринчилиكنи кўлга киритган эди.

Фавқуллода кўниш

Лондонда йўловчи самолёт фавқуллода кўнишга мажбур бўлди.

Абу-Даби-Хитрой йўналиши бўйлаб ҳаракатланаётган самолёт Лондондаги Станстед аэропортида кўнишга мажбур бўлган. Бунга 37 ёшли британияликнинг таҳдиди сабаб бўлган. Йўловчи нима сабабдан бу ишни амалга оширгани ҳақида хабар қилинмаган. Авиалайнер маҳаллий аэропортга кўнган, британиялик ҳибсга олинган. Йўловчилардан ҳеч ким жабр кўрмаган.

Икки

йил ўтгач...

Дунё бўйлаб озик-овқат нархлари ошган.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти маълумотларига кўра, 2010 йилнинг декабрь ва 2011 йилнинг дастлабки ойида шакар, гўшт ва донли маҳсулотлар нархлари рекорд даражага чиққан. БМТ Озик-овқат нархлари индекси агентлиги хабарига кўра, нарх-навонинг кескин ошиши 2008 йил ҳам кузатилган.

Хорижий ОАВ хабарлари асосида тайёрланди

● РАНГИН ДУНЁ

Маълумки, дунё олимлари ҳар бир йил якунида муҳим кашфиёт ва ихтироларни саралашга одатланишган. Анбанага кўра, яқинда 2010 йилдаги ана шундай изланишларнинг ўнталиги мутахассислар томонидан эътироф этилди.

2010 ЙИЛНИНГ ЭНГ МУҲИМ КАШФИЁТЛАРИ

Илм-фан оламидаги эътиборга молик дастлабки кашфиёт Менделеев жадвалидаги бўш катакни «ёпган» россиялик олимларга тегишлидир. Ушбу тадқиқот 2009 йилнинг эида Американинг Окридж миллий лабораторияси ҳодимлари билан биргаликда амалга оширилган. Мутахассислар Менделеев жадвалидаги 117-элементи илк бор синтезлашга муваффақ бўлишган. Тадқиқот раҳбари академик Юрий Оганесяннинг айтишича, 320 кун давом этган кимёвий жараён чоғида 117-элемент олти та ҳолатда ҳосил бўлган.

Рейтингнинг иккинчи погонасидан жой олган Япониянинг «Хаябус» зонди ўзининг муваффақиятли кечган саёҳати давомида инсоният тарихида илк бор ой орбитасидаги унсурни ер юзига олиб тушган. «Хаябус» 2003 йилнинг май ойида қоинотга парвоз қилган эди. 2005 йилга келиб, у «Итокава»

астероидига кўнган, аммо маълум сабабларга кўра олинган нусха кўзланган мақсад йўлида фойда бермаган. 2010 йилнинг июнида эса олимлар Австралиянинг Вумера қўлига қулаган зонд капсуласидан олинган нусхани текшириб, ҳақиқатан ҳам унсур астероид бўлақчалари эканига амин бўлишган.

Неандерталларнинг ген таҳлили ҳамда инсоннинг учинчи тури ҳақидаги кашфиётга учинчи ўрин берилди. Ушбу ген текширувлари қачонлардир замонавий инсон неандерталлар билан бирга яшаган деган, назариани асослаб берган. Германиялик антропологларнинг ҳулосасига кўра, африкаликлар

гени бошқаларга қараганда кўпроқ неандерталларга яқин экан. Тадқиқотчиларнинг фикрича, улар қачонлардир жуфт-жуфт бўлиб яшаган. Худди шу гуруҳ Олтой тоғининг Денисово ғоридан топилган одам устида яна бир тадқиқот ўтказиб, неандертал ва кроманьондан ташқари яна учинчи замондош «денисовкалик одам» тоифаси бўлганини аниқлаган.

Ойдан топилган музлик ҳам кучли ўнликдан жой олган. Шу кунгача Ойда сув йўқ, деб келинган эди. 2010 йилда Ҳиндистоннинг «Чандраман», Американинг «Дип Импакта» ҳамда LRO зондлари, шунингдек, LCROSS қурилмасидан олинган янги маълумотлар Ойнинг «совуқ қопқон» деб номланган кутбида муз борлигидан далолат берган. Олимларнинг тахминича, ойнинг шимолий кутбида камида 600 миллион тонна сув музи мавжуд. Шунингдек, ойда яна газ, водород, кальций, кумуш ҳамда магний борлиги аниқланган. Мутахассисларнинг таъкидлашича, Ойга бу моддалар миллиард йиллар давомида комета, метеорит ҳамда астероидлардан тушган бўлиши мумкин.

Муҳим ўнлики тузган мутахассислар сомон йўлининг «қулоқлари»ни ҳам бунга киритишган. Қарангки, астрономлар саъй-ҳаракати билан бизнинг галактикамиз янги «безак»ка ҳам эга бўлди. Космик гамма-телескоп «Ферми» ёрдамида юлдузлар системаси марказидан шимол ва жануб томонга ёйилиб кетган газ пуфаклари аниқлан-

ган. Гарвард-Смитсон астрофизика маркази ҳодими Дуг Финкбейнер биринчи бўлиб бу пуфакни кўра олган ва уни олимпик даража маълум қилган. Мутахассислар тадқиқот ўтказиб, ушбу пуфаклар Галактиканинг мартичи қисмида юлдуз ташкил топиши жараёнида ҳосил бўлган, дейишмоқда.

Рейтингнинг олтинчи погонасига қоинотдаги биринчи «су-перер» жойлаштирилди. Астрономлар 2010 йилнинг сентябрь ойида Кўёш системасидан ташқарида ҳаёт мавжуд бўлган биринчи сайёрани аниқлашган. Янги сайёранинг устки қатлами қаттиқ бўлиб, иқлими сувнинг суяқ ҳолда қолишига имкон бераркан. Калифорния университетини ҳамда Вашингтондаги Карнеги институти олимлари ўн йил давомида Gliese (GJ) 581 юлдузининг сайёра тизимини ўрганишган. Тадқиқотчилар аввалига бу системада тўртта, кейин яна иккита — GJ 581f ва GJ 581g сайёраларини аниқлашган. Охириги топилган GJ 581g сайёранинг ҳарорати 228 кельвин (нолдан 45 даража паст) даражасида ҳисобланмоқда. Сайёрада айнан яшаш учун муҳим бўлган омилнинг бири — суяқ сув борлиги мутахассисларни у ерда «ҳаёт майдони» бор дейишга ундамоқда.

Энг муҳим ўнталиқ кашфиётлар қаторига «мишьякдаги ҳаёт» ҳам киритилган. Олимлар илк бор ҳаёт учун зарур бўлган ўзгармас «пойдевор»ни алмаштира оладиган тирик организмни аниқлашган.

Молекуляр биологиядан

маълум бўлишича, ДНКнинг кимёвий таркиби доимо ўзгармас бўлиб келган. У углерод, водород, кислород, азот ҳамда фосфордан иборат эканлиги ўтган асрнинг 20 йилларидаёқ маълум бўлган эди. Бироқ, Фелис Вольф-Саймон бошчилигидаги НАСАНинг астробиологлари Калифорниянинг шаркидаги шўр кўлдан тасодифан топилган бактерия ДНКсида фосфор ўрнида мишьяк борлигини аниқлашган. Мишьяк Менделеев жадвалида фосфорнинг остида жойлашган. Шунингдек, физик-кимёвий таркиби бўйича ҳам у фосфорга жуда яқин. Олимларнинг таъкидлашича, айнан мана шу ўхшашлик ушбу бактерияда ўз таъсирини намойён этган.

Энг узоқ галактика ҳам ушбу ўнликдан жой олди. Европанинг жанубий обсерваторияси астрономлари инсониятдан жуда йироқ бўлган объектни, яъни энг олисда жойлашган галактика масофасини ўлчашга муваффақ бўлишди. Мутахассислар ушбу галактикани Катта портлашдан сўнгги 600 миллион йил ўтгандаги ҳолатини кўра олишган. МДУ қошидаги Астрономия институтининг илмий ҳодими Владимир Сурдиннинг айтишича, ушбу тадқиқот жараёнида илк бор 30 миллиард ёруғлик йили масофасини кузатишга эришилган.

Ўтган йилнинг энг муҳим кашфиёти рўйхатидан «Сунъий» ҳужайра ҳам ўрин олган. Америкалик олимлар Mycoplasma mycoides бактериясининг генини синтезлаб бошқа бактерия

турига ўтказишга муваффақ бўлишган. Мутахассисларнинг таъкидлашича, бу йўл билан олинган — «лойихаланган» бактериялар ёрдамида энергетика, экология, тиббиёт ҳамда бошқа соҳаларда маълум муаммоларни ҳал қилиш мумкин экан. Масалан, тадқиқотчилар карбонат ангидрид газини ушлаб қолиб, ўзидан углеводород тарата оладиган сув ўтини яратишмоқчи.

Сунъий ҳаётнинг яратилиши тўғрисидаги хабар ўз ўрнида экологларни бироз ташвишга солиб қўйгани ҳам рост. Бир гуруҳ олимлар бу илмий кашфиётга қарши чиқиб, уларга нисбатан мораторий киритиш кераклигини сўрашган. Аммо, италиялик шифокор ҳамда биосиёсатчи мутахассис Карло Беллиен оммавий ахборот нашрларига олимлар ҳаётини эмас, балки фақат унинг механизмининг синтезлашга эришишганини айтган.

Ўнликининг энг сўнгги ўрнини «мураккаб» фикрларни ўқий оладиган томограмма эгаллади. Британиялик олимлар бош мия фаолиятини сканер қилиб, ундаги мураккаб ўйларни ўқий оладиган технологияни яратишди. Элеанор Магвайр бошчилигидаги олимлар гуруҳининг таъкидлашича, илк бор инсоннинг хотирасида «эпизод хотира» номли образини аниқлай оладиган алгоритм ўйлаб топилган. Ўтказилган тадқиқотда компьютер алгоритми одамларнинг айлани пайтдаги ўйларини 50 фоизга аниқлай олган.

Махфуза ХУДАЙБЕРГАНОВА, «Milliy tiklanish» мухбири

ФОНД ФОРУМ — ИСТЕЪДОДЛАР КАШФИЁТЧИСИ

Фонд Форум томонидан мамлакатимизда иқтидорли ёшларни кашф қилиш, уларни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантиришга қаратилган лойиҳалар ўзининг долзарблиги, кўп қирралиги, оммавийлиги билан ажралиб туради.

Вазирлар Маҳкамаси қошидаги Таълим, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий муҳофаза масалалари комплекси жамғарманинг соҳадаги саъй-ҳаракатлари учун уни "Еш истеъдодлар кашфиётчиси" махсус сертификати билан тақдирлади.

Фонд Форум ташкил этилган илк даврданок ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда ёшларни қўллаб-қувватлашга қаратилган қатор лойиҳаларни амалга ошириб келмоқда. Ёш рассомлар ва амалий санъат усталарини кашф этиш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга қаратилган "Навқирон Ўзбекистон" анъанавий маданият фестивали жамғарманинг мазкур йўналишдаги энг йирик ва ёрқин тadbирларидан бири ҳисобланади.

2005 йилдан эътиборан "Келажак овози" республика иқтидорли ёшлар танлови бутун мамлакатимиз бўйлаб ўтказилиб, унда ўтган 6 йил ичида 233 минг ўғил-қиз иштирок этди. 2010 йилда БМТнинг мамлакатимиздаги Ахборот маркази (UNIC) ҳамда Аҳолишўнослик фонди (UNFPA) "Келажак овози" танловини ёшларга қаратилган энг яхши лойиҳа дея эътироф этди. Танлов асосида Ёшлар ташаббуслари маркази ташкил этилиб, у ёш ва интилувчан ёшларни бирлаштиради, иштирокчиларнинг қизиқарли лойиҳа ва гоёларини ҳаётга табиқ этиш учун шарт-шароитлар яратди.

Фонд Форум ва "Меҳр нури" жамғармаси томонидан ўтказиладиган Таълим грантлари ҳамда Иқтидорли талабалар учун стипендиялар дастурини мамлакатимиз абиюриентлари ва талабалари жуда яхши билишади. Таълим грантлари олий ўқув юртида шартнома пулини тўлаш, стипендиялар дастури эса жамғарманинг қўшимча ойлик стипендиясига эга бўлиш имкониятини беради.

Эслатиб ўтамиз, ўтган йили Халқаро Олимпия қўмитаси ёшлар лойиҳалари, спорт, таълим ва маданиятни ривожлантиришга қўшган ҳиссаси учун жамғармага "Спорт — ёшларни илҳомлантирувчи куч" мукофотини топширган эди.

МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

Фаргона Давлат қўлғирчоқ театрида "Оққушлар нидоси" спектаклининг премьераси бўлиб ўтди. Асар тинчлик ва озоодлик тўғрисида бўлиши оққушлар ҳақидадир.

"ОҚҚУШЛАР НИДОСИ"

Пьесадаги оққуш образи орқали юртнинг бугуни ва келажаги бўлган ёшлар, калхат қиёфасида эса ватанимизнинг тинч кунини кўролмаётган ёвуз кимсалар гавдаланган. Ҳар қандай эртат яхшилик билан ниҳоясига етганидек, асарнинг кульминацион нуқтасида оққушлар калхатларининг ғарзали ниятини пучга чиқариб, уларга жазо беришади. Шундай қилиб, она табиат қора кузгунлардан халос бўлади. Муаллиф ва режиссёр М.Ашурова "Оққушлар нидоси" орқали инсониятни она табиатни севишга, сажадоҳ каби муқаддас Ватанини кўзқорачиқдек асрашга ундайди.

ЖАМОА 30 ЁШДА

Тошкент вилоятининг Янгийўл тумани маданият ва спорт ишлари бўлимида фаолият юритиб келаётган "Қалдирғоч" халқ анъанавий цирк жамоаси 30 ёшга тўлди. Ўзининг бир-бирига ўхшамас чиқишлари билан муҳлислар эътиборига тушган жамоага "Шухрат" медали соҳиби Дарвишбек Раҳмонов раҳбарлик қилиб келмоқда.

— "Қалдирғоч" халқ анъанавий циркига 1981 йили асос солинган. Жамоамиз Янгийўл туманидаги ягона цирк жамоаси ҳисобланади. Қишлоқ шароитида фаолият олиб боришимизга қарамай, шу кунгача кўпгина ютуқларга эришдик. Хусусан, цирк санъати фестивалларида тўрт қарра биринчиликини эгаллаб, республика телевизион танловларида фахрли ўринларни қўлга киритдик. Шу вақт ичида анча-мунча шоғирдлар етиштиришга ҳам улгурдик. Ҳозирда улар ўш маҳоратларини нафақат юртимизда, балки дунё циркларида намойиш этиб, муҳлислар олқишига сазовор бўлиб келишмоқда. Ўйлаيمанки, жамоамиз бундан кейин ҳам анъанавий цирк санъати ривожига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келади, — дейди Д.Раҳмонов.

Мухтасархон КАРИМОВА

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН "МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ" ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ

ХОМИЙ: «МАТБУОТ ТАРКАТУВЧИ» АКЦИДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

КЎЗГУ

ТАШРИФ

Болаликда космонавт бўлишни ким ҳам орзу қилмаган, дейсиз. Албатта, коинотга учиб, жасур космонавтларнинг қаҳрамонликларини такрорлаш ҳаммага ҳам насиб қилмаслиги мумкин. Бироқ, осмон тўла юлдузларни, Сатурн ҳалқаларини Юпитер йўдошини Тошкент шаҳар планетарийсига ташриф буюрган ҳар бир инсон томоша қилиш имконига эга.

Планетарий шундоққина Чорсу бозори рўпарасида, Цирк биосининг орқа томонида жойлашган. Ўзига хос замонавий меъморчилик услубида қурилган бино Тошкент асимнинг эски шаҳар кўркига кўрк қўшиб турибди. Айниқса, кубсимон бино ва унинг мовий гумбазли бир-бирини тўлдирибгина қолмай, миллий меъморчилик анъаналарига ҳам тўла мос келади. Инчунун, бионинг тўртбурчак асоси она заминни, мовий гумбаз эса осмону фалакни англатади. Фазовий жисмлар туширилган ним қора ойналари эса бугунги замон руҳини акс эттира олган.

Тўғриси, шу пайтгача планетарийни фақат ташқаридан туриб кўрганимни тушуниб етдим. Бундай дейишимга сабаб ичкаридаги муҳит, аллақандай соқинлик ортида ҳали башариятга номуъалум сир-синоатлар кўпчилиги ҳис қилдим. Бу ердаги ҳар бир буюм бир-бирини тўлдириб туради. Юқорида ўрлаган зинапояни эса самовот бағрига элтиб қўювчи нарвонга ўхшатим келди... Истикболимизга биринчи бўлиб пешвоз чиққан инсон, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Планетарий раҳбари Абдурасул Абдуғаниевга берган илк саволимиз ушбу бино ҳақида бўлди.

— 2003 йил Вазирлар Маҳкамаси қарорига биноан ташкил этилган Планетарий биноси Тошкент шаҳар ҳокимлиги томонидан қуриб берилган бўлиб, Мустақиллигимизнинг 12 йиллиги муносабати билан фойдаланишга топширилган. Шунингдек, ўша йили планетарий янги ва замонавий жиҳозларга ҳам эга бўлди. Жумладан, "Minolta" фирмасининг "Planetarium MS-6" аппарати Япония ҳукумати томонидан эълон қилинган маданий грант асосида қўлга киритилди.

— Демак, бу аппарат планетарийнинг "юраги" экан-да?

— Планетарийни очибдан кўзланган асосий мақсад ҳамюртларимиз ва астрономияга қизиқувчи инсонларга фазо жисмлари билан яқиндан танишиш имконини яратишдан иборат. "Planetarium MS-6" аппарати эса бу борада бизга яқиндан ёрдам бера олади. Айнан шу ускуна орқали томошабинлар қизиқарли маълумотларга бой 25 дақиқалик дастурни планетарий осмонидан кўриш имконига эга бўлишади. Бу ерга ташриф буюрганлар намойиш давомида коинотдаги сон-саноксиз юлдузлар, Қуёш ва Ой, сайёралар, комета, метеор, метеорит, астероид ва шимол ёғдуси аслида қандай эканини билиб олишади.

— Очиғи, астрономиядан ҳамманинг ҳам хабари бўлмаслиги мумкин. Яқинда бир дўстим

ПЛАНЕТАРИЙ

БУ ЕРДА ҲАТТО КУНДУЗИ ҲАМ ЮЛДУЗЛАР ПОРЛАБ ТУРАДИ

Куёшни юлдуз эмас, сайёра деб ўйлашини айтиб қолди. Тўғриси, бундан биров хижолат чекдим.

— Планетарийга келиб турувчилар бундай ноқулай вазиятга асло тушишмайди. Чунки, томошабинларга махсус билимга эга экскурсовод ёхуд илмий ходим бириктириб қўйилади. Қолаверса, Астрономия институти билан яқин ҳамкорлигимиз бор. Шу боис, соҳага оид ҳар бир ютуқ, кашфиёт ва янгилардан доимо хабардор бўлиб тураемиз.

Абдурасул ака билан суҳбатни планетарийнинг иккинчи қаватида давом эттиришга қарор қилдик. Зинапоялардан кўтарилишимиз биланок деворларда осиглиқ суратлар беихтиёр эътиборимизни тортди.

— Булар ҳақида сўрамоқчисиз, шекилли, — суҳбатдошимиз ичимиздагини айтди-қўйди. — Маълумки,

мойиш чоғида 2008 йили ўзбек олимлари кашф этган "Самарқанд" сайёраси ҳақида аниқ маълумотлар келтирилади. Дилоромхоннинг айтишича, яқинда Планетарий жамоаси "Самарқанд" сайёрасига бағишланган махсус дастур яратишни режалаштириб қўйибди.

Намойиш давомида менга ҳамроҳлик қилган суҳбатдошим касбини севишини, ўз устида тинмай изланишини сезиб қолдим. У ҳақдаги тасаввурим қай даражада тўғри ёки янглиш эканини билиш мақсадида унга бир-иккита савол бердим.

— Астрономия соҳасида анча-мунча тажрибангиз борлиги билиниб турибди. Айтингчи, дунё планетарийлари ҳақида нималарни биласиз?

— Мен тез-тез интернетга кириб тураман. Айниқса, дунё планетарийларига оид маълумотлардан хабардор бўлгим келади. Манбаларда айтилишича, планетарийлар дунё бўйича жуда кўп. Масалан, биргина Америкада 1000, Японияда 40 тага яқин экан. Шунингдек, Ҳамдўстлик давлатлари орасида Россияда ҳам бир неча планетарийлар мавжуд. Тошкент планетарийси эса Марказий Осиёда ягона ҳисобланади.

— Планетарийнинг келгуси режалари қандай?

— Режалар бисёр. Масалан, яқинда планетарийга осмон юлдузларини тўғридан-тўғри томоша қилиш имконини берувчи телескоп ўрнатмоқчимиз. Қолаверса, намойишлар залини энг сўнгги русумдаги рақамли техника билан жиҳозлаш нияти ҳам йўқ эмас.

— Жудаям яхши. Фақат бир нарсани тушунтириб берсангиз. Маълумки, телескоп орқали юлдузларни тун қоронғусидагина кузатиш мумкин. Бирок...

— Сизни тушундим. Планетарий тунда ишламайди-ку, томошабин телескопдан қандай фойдаланади демоқчисиз. Ҳозирда шу масала раҳбарият томонидан ўрганилмоқда. Эҳтимол, бирор сана ёки табиат ҳодисаси (Ой ёки Қуёш тутилиши каби) рўй берадиган кун планетарийга келиб телескопдан томоша қилиш имкони бўлиб қолар.

Планетарийдан бир олам таассуротлар олиб, таҳририятга қайтар эканман, бир нарсга амин бўлдим. Бу ер ҳар қандай дискотекаю кинотеатрдан яхшироқ экан. Ҳурматли ота-оналар фарзандини 3D ёки 5D кинотеатрларига фалон пулга олиб боргунча, яхши-си планетарийга олиб келинг. Ишонинг, бу ерда намойиш этиладиган 25 дақиқалик дастур энг зўр, юқори эффектли томошадан сира қолишмайди. Қайтанга, бу ерда фарзандингиз бўш вақтини мазмунли ўтказиб, мактабда эгаллаган билимини янада мустаҳкамлайди. Қолаверса, планетарийнинг ёнгинасида Абдулла Қодирий номидаги истироҳат боғи ҳам бор. Демак, планетарийдан билим, бонда эса дам олиш мумкин. Бундай имкон сизу бизда мавжуд экан, ундан фойдаланишни ҳам ўрганайлик-да энди.

Зафар МУҲАММАД,
"Milliy tiklanish" мухбири

ЎГИТ

Кўкат қиймати ошмағай ҳеч дам,
Агар лолалар ичра ўсганда ҳам.

Ўзини тутар яхши доно киши,
Бировнинг иши бирла бўлмас иши.

БИЛАСИЗМИ?

Австралиянинг 50 центлик тангаси дастлаб, қиймати 2 доллarga тенг қумушдан ясалган.

Сахрои кабир чўлида 1979 йил 18 февраль кун кутилмаганда қор ёққан.

ТУРФА ОЛАМ

ПАЛЕОНТОЛОГИК ТОПИЛМА

АРГЕНТИНАЛИК БИР ГУРУҲ ОЛИМЛАР ЮРА ДАВРИ ЎРТАЛАРИДА ЯШАГАН ҚАДИМГИ ЙИРТҚИЧ СУЯКЛАРИНИ ТОПИШГАН.

Бўйи тахминан

етти метр, оғирлиги эса бир

неча тонна келадиган хайвон ўша

давр флора ва фаунасидаги энг

йирик жонзотлардан бири

бўлгани аниқланган. Олимлар

мамлакатнинг тоғли худудлардан бири

- Серро Кондор қишлоқчаси яқинида ушбу

палеонтологик топилмага дуч келишган. Бу ердаги қазималар

деярли беш йилдан буён олиб борилаётган экан.

ОН-ЛАЙН КУТУБХОНА

ЛОНДОНЛИК КИТОБХОНЛАРДА НОДИР ҚЎЛЁЗМА ВА ДАВРИЙ НАШРЛАРДА ЧОП ЭТИЛГАН МАНБАЛАР БИЛАН ЭНДИЛИКДА ИНТЕРНЕТ ОРҚАЛИ ТАНИШИШ ИМКОНИ ПАЙДО БЎЛДИ.

Буюк Британиянинг

энг йирик миллий

кутубхонаси 1800-1900

йиллар оралиғидаги

Лондон архивлари ва

маҳаллий газеталардан

олинган нусхаларни ин-

тернетга жойлади. Ушбу

тарихий ҳужжатлар орасида

газеталарда чоп этилган

сиёсий шарҳлардан тортиб,

таъзияномагача бор. Бироқ,

он-лайн кутубхонадан

фойдаланиш пуллик бўлиб,

24 соат учун қарийб 7 фунт

стерлинг сарфлашга тўғри келади. Айтишларича, қимматли

маълумотлар орасида XIX асрда қизгин муҳокамага сабаб бўлган

Наполеон урушлари, Крим уруши, сипайлар қўзғолони,

аболиционизм, чартизм каби мавзулар ҳам бор.

ЭНГ ИССИҚ ЙИЛ

МЕТЕОРОЛОГЛАР ЎТГАН 2010 ЙИЛ НИҲОЯТДА ИССИҚ КЕЛГАНИНИ ЭЪТИРОФ ЭТИШДИ.

Халқаро метеороло-

гия ташкилотининг ху-

лосасига кўра, 2010

йилда сайёрамиз харо-

рати Цельсий бўйича

ўртача 0,53 даражага

етган. Бу кўрсаткич

1960-1990 йилларга

қараганда анча юқори

экан. Ташкилот об-ҳаво

тадқиқотларини олиб

борувчи дунёнинг бир

неча марказлари тар-

катган маълумотларни

умумлаштирган ҳолда

ана шундай хулосага келган.

Шунга кўра, ўтган йилги

иссиқдан асосан Африка,

Жанубий ва Фарбий Осиё

мамлакатлари, шунинг-

дек, Шимолий Американинг

энг чекка шимол қисмидан

тортиб Гренландиягача азият

чеккан.

АСАБИЙЛАШИШ ФОЙДАЛИ

АМЕРИКАЛИК ТАДҚИҚОТЧИЛАР АСАБИЙЛАШИШ АЁЛЛАРГА ФОЙДАЛИ ЭКАНИНИ АНИҚЛАШДИ.

Уларнинг фикрича, асаби-

лашиш натижасида аёл

сининг айрим тўқималарида

кучли ўзгаришлар рўй бе-

ради. Бундай пайтда мия

асабиёлашишга сабаб бўлган

муаммо ечимини топишга

уринаркан. Айниқса, мар-

казий асаб тизимидаги GluR2

рецепторлар гуруҳи мудрок

ётган ички имкониятлардан

фойдаланишга кўмаклашиши

кузатилган. Қолаверса, мия-

нинг айнан шу тўқималари

аёлларнинг хотираси, интел-

лектуал салохияти ва ҳаракат

аъзоларига жавобгар экан.

З.ЗОИРЖОНОВ
тайёради

Газета ҳафтанинг чоршанба кун чиқади. Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан № 0223 рақами билан рўйхатдан ўтган. Бюджет — Г 123, Адади — 9291 Саҳифаловчи: Акбар ШОДИЕВ Навбатчи муҳаррир: Исмаил ХУДОЁЕВ Навбатчи: Зафар МУҲАММАД Электрон почта: e-mail: milliytt@sarkor.uz

Босишга топшириш вақти — 21.00. Топширилди — 20.30.